Powszechny

dziennik praw państwa i rządu

dla

cesarstwa austryackiego.

Część LXXVI.

Wydana i rozesłana dnia 28. Grudnia 1852.

Allgemeines

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kaiserthum Oesterreich.

LXXVI. Stück.

Ausgegeben und versendet am 28. December 1852.

Część LXXVI.

Wydana i rozesłana dnia 28. Grudnia 1852.

259.

Patent cesarski z dnia 20. Listopada 1852,

obowiązujący w królestwie Lombardzko-Weneckiem;

mocą którego wydanym zostaje dla tegoż królestwa nowy przepis co do zakresu działania i przynależności sądów w sprawach cywilnych (norma jurysdykcyi cywilnej) **i stanowi się, iż takowy obowiązywać zacznie w powyższych krajach w tym samym czasie, w którym pretury na nowo uorganizować się mające i trybunały prowincyonalne rozpoczną czynności swoje.**

My Franciszek Józef pierwszy,

z Bożej łaski Cesarz Austryacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiąże Austryi; Wielki-Książe Toskany i Krakowa; Książe Lotaryngii, Solnogrodu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki-Książe Siedmiogrodu; Margrabia Morawii, Książe górnego i dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; uksiążęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski, Książe Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Luzacyi i na Istryi; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d.

postanowiliśmy, po wysłuchaniu Naszych ministrów i zasięgnieniu zdania Naszej Rad państwa, dla królestwa Lombardzko-Weneckiego wydać niniejszy przepis co do zakresu działania i przynależności sądów w sprawach cywilnych, zgodnie z zasadami urządzenia sądów, objętemi w patencie Naszym z dnia 31. Grudnia 1851 roku.

Rozporządzamy przeto w obrębie rzeczonego królestwa, co następuje:

Artykuł I.

W król. Lombardzko-Weneckiem rozpocznie się moc obowiązująca niniejszej ustawy o zakresie i przynależności sądów w sprawach cywilnych w tym samym czasie, w

LXXVI. Stück.

Ausgegeben und versendet am 28. December 1852.

259.

Kaiserliches Patent vom 20. November 1852,

wirksam für das lombardisch-venetianische Königreich,

womit für dieses Königreich eine neue Vorschrift über den Wirkungskreis und die Zuständigkeit der Gerichte in bürgerlichen Rechtsangelegenheiten (Civil-Jurisdictions-Norm) erlassen, und bestimmt wird, dass die Wirksamkeit derselben zugleich mit der Wirksamkeit der in diesen Kronländern neu zu organisirenden Präturen und Provinzial-Tribunale zu beginnen habe.

Wir Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich;

König von Hungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien, König von Jerusalem etc.; Erzherzog von Oesterreich; Grossherzog von Toscana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Grossfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg etc.; Herr von Triest, von Cattaro und auf der windischen Mark; Grosswoiwod der Woiwodschaft Serbien etc. etc.

haben nach Vernehmung Unserer Minister und nach Anhörung Unseres Reichsrathes beschlossen, für das lombardisch-venetianische Königreich eine, mit den in Unserem Patente vom 31. December 1851 ausgesprochenen Grundsätzen über die Gerichtsverfassung im Einklange stehende Vorschrift über den Wirkungskreis und die Zuständigkeit der Gerichte in bürgerlichen Rechtsangelegenheiten zu erlassen.

Wir verordnen daher für den Umfang dieses Königreiches, wie folgt:

Artikel I.

Im lombardisch-venetianischen Königreiche beginnt die Wirksamkeit dieses Gesetzes über den Wirkungskreis und die Zuständigkeit der Gerichte in bürgerlichen Rechtsangele-

którym pretury nowo uorganizować się mające i trybunały sądowe *(tribunali provinciali)*, rozpoczną czynności swoje.

Artykuł II.

Od tego dnia zacząwszy, nowo uorganizowane pretury, pretury miejskie i trybunały prowincyonalne, wymierzać przeto będą sprawiedliwość wedle przepisów, objętych w niniejszej ustawie dla pretur, pretur miejskich i trybunałów prowincyonalnych, we wszystkich sprawach spornych i niespornych, które dopiero wyniesionemi będą. Sprawy, które przy zaprowadzeniu niniejszej ustawy już były wyniesione przed dawniejsze sądy, dalej prowadzone będą aż do ich ukończenia z reguły przez te sądy, które na miejscu onychże pozostaną lub wstąpią, z tem ograniczeniem, iż akta spadkowe, opiekuńcze i kuratorskie natychmiast przy zaprowadzeniu niniejszej ustawy, wydanemi być mają sądom nowo uorganizowanym, w sprawach spornych zaś, przeprowadzenie dalsze rozciągać się będzie aż do prawomocności wyroku ostatecznego w pierwszej instancyi, jednakże egzekucyi już żądać należy w sądach nowych.

Artykuł III.

Najwyższy sąd marszałkowski utrzymanym zostanie przy wykonywaniu sądownictwa nad Członkami Domu cesarskiego, tudzież nad osobami, którym służy prawo eksterrytoryalności, lub którym takowe osobnemi rozporządzeniami udzielonem zostało.

Sądownictwo, które tenże sąd wykonywał dawniej nad innemi osobami, przeniesionem zostaje do sądów zwyczajnych. Jednakże gdy idzie o dopełnienie czynności sądowej, w nadwornych cesarskich budynkach lub w pałacach letnich w Wiedniu, lub w najbliższych jego okolicach, lub w innych mieszkaniach Członków Domu cesarskiego, albo ekstorytoryalnych, przeciw osobie tamże mieszkającej a sądom zwyczajnym podlegającej, winny sądy te wezwać o dopełnienie tejże czynności najwyższy sąd marszałkowski, chyba że idzie tylko o doręczenie sądowe.

Artykuł IV.

Norma jurysdykcyi wojskowej stanowi, które osoby i sprawy należą do sądownictwa wojskowego.

Artykuł V.

Z dniem, w którym obowiązywać zacznie niniejsza ustawa, ustaje moc prawa wszelkich istniejących dawniej w królestwie Lombardzko-Weneckiem przepisów o przynależności w sprawach cywilnych, a w szczególności norma jurysdykcyi z d. 29 Września 1819 r. wraz ze wszystkiemi odnoszącemi się do nich rozporządzeniami.

Artykuł VI.

Ponieważ wszelki przywilej fiskusa także ustaje, przeto tenże na przyszłość podlegać będzie tylko w sporach, które powstały z kontraktów przed dniem zaprowadzenia niniejszej ustawy zawartych, nietylko jako pozwany, lecz także jako powód sądom tego miejsca w którem urząd fiskalny, powołany do jego obrony, ma siedzibę swoję.

genheiten zugleich mit der Wirksamkeit der daselbst neu zu organisirenden Präturen und Provincial-Tribunale (tribunali provinciali).

Artikel II.

Von diesem Tage angefangen haben daher die neu organisirten Präturen, Stadtpräturen und Provinzial-Tribunale über alle Rechtsangelegenheiten in und ausser Streitsachen, welche neu anhängig gemacht werden, die Gerichtsbarkeit nach den in dem gegenwärtigen Gesetze für die Präturen, Stadtpräturen und Provinzial-Tribunale enthaltenen Vorschriften auszuüben; die bei den früheren Gerichten zur Zeit des Eintrittes der Wirksamkeit dieses Gesetzes anhängigen Geschäfte sind aber bis zur Vollendung derselben von jenen Gerichten. welche an deren Stelle belassen oder treten werden, der Regel nach und mit der Beschränkung fortzuführen, dass die Acten über Verlassenschaften, Vormundschaften und Curatelen sogleich mit dem Eintritte der Wirksamkeit dieses Gesetzes den neu organisirten Gerichten zu übergeben sind, in Angelegenheiten in Streitsachen aber die Fortsetzung sich bis zur Rechtskräftigkeit der Endentscheidung in erster Instanz erstreckt, die Execution aber bereits bei den neuen Gerichten angesucht werden muss.

Artikel III.

Das Obersthofmarschallamt wird in der Ausübung der Gerichtsbarkeit über die Mitglieder des kaiserlichen Hauses und über die Personen, welchen die Exterritorialität zusteht, oder durch besondere Anordnungen eingeräumt wurde, erhalten.

Die von ihm früher über andere Personen ausgeübte Gerichtsbarkeit steht den ordentlichen Gerichten zu. — Jedoch haben diese in dem Falle, wenn in den kaiserlichen Hofgebäuden oder Lustschlössern in Wien oder in seiner nächsten Umgebung, oder wenn in den sonstigen Wohnungen der Mitglieder des kaiserlichen Hauses oder Exterritorialen ein gerichtlicher Act gegen eine in denselben wohnende, den ordentlichen Gerichtsbehörden unterstehende Person vorzunehmen ist, das Obersthofmarschallamt um die Vornahme anzugehen. es wäre denn, dass es sich nur um eine gerichtliche Zustellung handelt.

Artikel IV.

Welche Personen und Rechtsangelegenheiten der Militärgerichtsbarkeit unterstehen, wird durch die Militär-Jurisdictions-Norm bestimmt.

Artikel V.

Mit der Wirksamkeit des gegenwärtigen Gesetzes treten alle im lombardisch-venetianischen Königreiche früher bestandenen Vorschriften über die Gerichtszuständigkeit in bürgerlichen Rechtssachen, insbesondere die Jurisdictions-Norm vom 29. September 1819, sammt allen darauf sich beziehenden Verordnungen ausser Kraft.

Artikel VI.

Da jedes Privilegium auch für den Fiscus aufhört, so wird dieser künftig nur in den aus Verträgen, welche vor dem Tage der Wirksamkeit dieses Gesetzes geschlossen worden sind, entspringenden Streitigkeiten nicht nur als Geklagter, sondern auch als Kläger den Gerichten des Ortes, an welchem das zu seiner Vertretung berufene Fiscalamt seinen Sitz hat, unterstehen.

Artykuł VII.

Konzulaty cesarsko-austryackie, będące za granicą, wykonywać będą sądownictwo sobie przydzielone, także i nadal według szczególnych przepisów.

Artykuł VIII.

Postanowienia traktatów z państwami obcemi zawartych, pod względem sądownictwa istniejące nie ulegają żadnej zmianie przez ustawę niniejszą.

Artykuł IX.

Nasz minister sprawiedliwości poleconem sobie ma wykonanie niniejszego patentu.

Dan w Naszem cesarskiem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia dwudziestego Listopada, roku tysiąc ośmset pięćdziesiątego drugiego, panowania Naszego w roku czwartym.

Franciszek Józef m. p.

Hr. **Buol-Schauenstein** m. p. **Krauss** m. p.

Z Najwyższego rozkazu,
Ransonnet m. p.

USTAWA

stanowiąca zakres działania i przynależność sądów w sprawach cywilnych dla królestwa Lombardzko-Weneckiego.

ROZDZIAŁ I.

O sądownictwie w ogólności.

§. 1.

O dochodzeniu właściwości sądu.

Każdy sąd winien zaraz przy rozpoczęciu sprawy tak spornej jako też niespornej, dochodzić ściśle, czy jest właściwym tak co do osób, jako też co do przedmiotu; a przeto jeżeli znajdzie, iż oczywiście nie jest właściwym w jakiej sprawie, lub też, iż stosownie do szczególnych przepisów postępowanie sądowe w ogóle nie ma miejsca, odrzucić podanie stron z urzędu.

§. 2.

Jeżeli w sprawach spornych według tego, co powód przywodzi, sądownictwo uzasadnionem się okaże, a twierdzenia powoda nie są dokładnie sądowi jako fałszywe wiadome, sąd przyjmie podanie, i zostawi pozwanemu wnieść ekscepcyę niewłaściwości sądu (§. 48).

W sprawach niespornych i przy otworzeniu konkursu, sędzia winien z urzędu dochodzić okoliczności, od których zawisła właściwość sądu, a w razie potrzeby, zażądać od osób w tem interesowanych, bliższego w tej mierze wyjaśnienia.

Artikel VII.

Von den im Auslande befindlichen kaiserlich-österreichischen Consulaten ist die ihnen zugewiesene Gerichtsbarkeit auch noch fernerhin nach den besonderen Vorschriften auszuüben.

Artikel VIII.

Die auf die Gerichtsbarkeit sich beziehenden Bestimmungen der mit auswärtigen Staaten bestehenden Verträge werden durch dieses Gesetz nicht berührt.

Artikel IX.

Unser Minister der Justiz ist mit dem Vollzuge dieses Patentes beauftragt.

Gegeben in Unserer Haupt- und Residenzstadt Wien den zwanzigsten November Eintausend achthundert zweiundfünfzig, Unserer Reiche im vierten Jahre.

Franz Joseph m. p.

Gr. Buol-Schauenstein m. p. **Krauss** m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung:
Ransonnet m. p.

Gesetz

über den

Wirkungskreis und die Zuständigkeit der Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen für das lombardisch-venetianische Königreich.

Erstes Hauptstück.

Von der Gerichtsbarkeit im Allgemeinen.

§. 1.

Jedes Gericht hat sogleich bei dem Beginne eines Geschäftes in oder ausser Streitsachen seine Zuständigkeit sowohl hinsichtlich der Personen, als des Gegenstandes sorgfältig zu prüfen, und daher in allen Fällen, wo es dieselbe offenbar nicht gegründet findet, oder zufolge besonderer Vorschriften ein gerichtliches Verfahren überhaupt nicht statthat, die Parteien von Amtswegen zurückzuweisen. *Prüfung der Zuständigkeit.*

§. 2.

In soferne in Streitsachen die Gerichtsbarkeit nach den Angaben des Klägers begründet erscheint, und diese nicht schon dem Gerichte als unrichtig genau bekannt sind, ist das Gesuch anzunehmen, und dem Geklagten zu überlassen, die Einwendung des nicht gehörigen Gerichtsstandes anzubringen (§. 48).

In nicht streitigen Rechtsangelegenheiten und bei der Eröffnung eines Concurses hat der Richter die Verhältnisse, welche die Zuständigkeit bestimmen, von Amtswegen zu untersuchen, und nöthigenfalles von den Betheiligten die nähere Aufklärung darüber zu fordern.

§. 3.

Spory o właściwość a) sądów austryackich między sobą;

Spory o przynależność sądownictwa, zachodzące między sądami pierwszej instancyi, jeżeli oba podlegają temu samemu sądowi wyższemu, tenże sąd rozstrzygać ma.

Jeżeli każdy z sądów spierających się, podlega innemu sądowi wyższemu, natenczas obadwa przełożone sądy wyższe w porozumieniu spór rozstrzygnąć winny. Jeżeli między niemi porozumienie nie nastąpi, lub gdy między dwoma sądami wyższemi powstanie spór o własną ich przynależność, wówczas rozstrzyga najwyższy trybunał sądowy.

Wykonanie sądownictwa nie powinno być tymczasem wstrzymane, lecz sąd, który w tej sprawie pierwszy czynność rozpoczął, postępowanie dalej prowadzić winien aż do rozstrzygnienia sporu.

§. 4.

b) ze sadami państw obcych.

Jeżeli sąd państwa obcego zaprzecza sądowi austryackiemu przynależności względem osoby, należącej do państwa obcego, lub względem obcego majątku, natenczas sąd tutejszy nie może prowadzić postępowania dalej, jak tylko o ile to jest potrzebnem ze względów publicznych, albo dla zabezpieczenia praw prywatnych. Tenże winien będzie, przypadek taki wraz z wszystkiemi aktami przedłożyć przez sąd wyższy najwyższemu trybunałowi sądowemu, który go wraz z swoją opinią przedłoży ministerstwu sprawiedliwości.

§. 5.

c) między władzami sadowemi i administracyjnemi.

Jeżeli między władzami sądowemi i administracyjnemi powstanie wątpliwość co do przynależności, wówczas należy zachować istniejące w tej mierze przepisy.

§. 6.

O trwaniu przynależności.

Każdy sąd pozostanie właściwym w sprawach, które się w nim rozpoczęły sposobem prawnym, aż do ich ukończenia, chociażby strony interesowane w ciągu procesu przeszły pod inne sądownictwo.

§. 7.

O uchyleniu i delegacyi.

W których przypadkach uchylić można sąd zwyczajnie właściwy, o tem stanowi prawo organiczne dla władz sądowych. W takich przypadkach sąd wyższy, na żądanie jednej albo drugiej strony, lub na relacyę sądu, który swego sądownictwa wykonywać nie może, zadeleguje sąd inny.

§. 8.

Także i oprócz przypadku, gdy zachodzi przeszkoda prawna, pozostawionem jest sądowi wyższemu, jeżeli uzna to za stosowne, zamiast jednego sądu jemu podległego, zadelegować inny sąd swego okręgu.

§. 9.

Objętość przynależności.

Każdy sąd ma prawo przeprowadzić sam wykonanie rozporządzeń swojich w całej rozciągłości obrębu swego jurysdykcyjnego. Tylko co do wykonania rozporządzeń sądowych pod względem dóbr nieruchomych, należy zachować postanowienia, objęte w §. 51. W których nareszcie sądach należy w sprawach spornych żądać egzekucyi, rozprawiać i rozstrzygać spory, w ciągu egzekucyi zachodzące, o tem stanowią przepisy, wydane co do postępowania wykonawczego (§§. 65—68).

§. 3.

Streitigkeiten über die Gerichtszuständigkeit zwischen Gerichtsbehörden erster Instanz unter einander hat, wenn beide Gerichte dem nämlichen Obergerichte unterstehen, dieses zu entscheiden.

Streitigkeiten über dieselbe: a) zwischen österreichischen Gerichtsbehörden unter einander;

Ist jedes der streitenden Gerichte einem anderen Obergerichte unterworfen, so ist von den beiden vorgesetzten Obergerichten einverständlich zu entscheiden. Kommt zwischen denselben kein Einverständniss zu Stande, oder entsteht zwischen zwei Obergerichten ein Streit über ihre eigene Zuständigkeit, so kommt die Entscheidung dem obersten Gerichtshofe zu.

Die Rechtspflege darf indessen nicht aufgehalten werden, sondern das Gericht, welches in dieser Angelegenheit zuerst eingeschritten ist, hat das Verfahren bis zur Entscheidung des Streites fortzusetzen.

§. 4.

Wenn die Zuständigkeit eines österreichischen Gerichtes in Bezug auf einen fremden Staatsangehörigen oder fremdes Vermögen von dem Gerichte des auswärtigen Staates bestritten wird, so kann der inländische Richter das Verfahren nicht weiter fortsetzen, als so weit es aus öffentlichen Rücksichten, oder zur Sicherung der Privatrechte erforderlich ist. Er hat den Fall sammt allen Acten durch das Obergericht dem obersten Gerichtshofe vorzulegen, welcher dieselben mit seinem Gutachten an das Justizministerium leitet.

b) mit Gerichten auswärtiger Staaten;

§. 5.

Wenn zwischen Gerichts- und Verwaltungsbehörden über die Zuständigkeit ein Zweifel entsteht, so sind hierüber die bestehenden Vorschriften zu beobachten.

c) zwischen Gerichts- und Verwaltungsbehörden.

§. 6.

Jedes Gericht bleibt in Rechtsangelegenheiten, welche rechtmässiger Weise bei demselben anhängig gemacht worden sind, bis zu deren Beendigung zuständig, wenn auch während der Verhandlungen, die Betheiligten unter eine andere Gerichtsbarkeit gekommen wären.

Dauer der Gerichtszuständigkeit.

§. 7.

In welchen Fällen ein sonst zuständiges Gericht abgelehnt werden könne, bestimmt das organische Gesetz für die Gerichtsstellen. In diesen Fällen hat das Obergericht über Ansuchen der einen oder der anderen Partei, oder auf Anzeige des Gerichtes, welches seine Gerichtsbarkeit auszuüben gehindert ist, ein anderes Gericht zu delegiren.

Ablehnung und Delegation.

§. 8.

Auch ausser dem Falle eines gesetzlichen Hindernisses ist es dem Ermessen des Obergerichtes überlassen, aus Gründen der Zweckmässigkeit anstatt eines ihm untergeordneten Gerichtes ein anderes Gericht seines Sprengels zu delegiren.

§. 9.

Jedes Gericht ist seine Verfügungen in dem Umfange seines Jurisdictions-Bezirkes auch selbst in Vollzug zu setzen berechtiget.

Umfang der Zuständigkeit.

Nur hinsichtlich des Vollzuges gerichtlicher Verfügungen in Ansehung unbeweglicher Güter sind die in dem §. 51 enthaltenen Bestimmungen zu beobachten.

Bei welcher Gerichtsbehörde übrigens in Streitsachen die Execution anzusuchen und die im Laufe der Execution vorkommenden Streitigkeiten zu verhandeln und zu entscheiden seien, wird durch die Vorschriften über das Vollstreckungsverfahren (§§. 65 – 68) bestimmt.

§. 10.

Ograniczenie przynależności na okrąg sądowy.

Zewnątrz własnego swego okręgu sądowego nie może sędzia sam żadnej wykonywać czynności.

Jednakże sądy innych okręgów jurysdykcyjnych, obowiązane są na żądanie sędziego, u którego wisi rzecz, dopełniać rozporządzeń jego.

§. 11.

O poleceniu pojedynczych czynnosci innym sądom.

Nawet w takich sprawach, których dopełnić sędzia samby był upoważnionym, winien jest zawezwać pomocy innych sądów, jeżeli przez to tok sprawy stosownie ułatwionym, lub niepotrzebne koszta uniknionemi być mogą. W szczególności winny trybunały prowincyonalne polecać preturom w ich okręgu się znajdującym dopełnienie wydanych przez się rozporządzeń, jeżeli to służy do ułatwienia stronom.

Sąd zaś może polecać innym władzom pojedyncze tylko czynności urzędowe, nigdy zaś bez wyższego pozwolenia ostatecznego rozsądzenia sprawy.

§. 12.

Prowincya w rozumieniu niniejszej ustawy i pretura miejska.

Pod prowincyą należy rozumieć w myśl niniejszej ustawy dalszy okrąg sądowy każdego trybunału prowincyonalnego sądu handlowego (senatu handlowego). Przezto oznaczenie, nie będzie jednak ścieśnionem pojęcie, ustanowione w powszechnych ustawach cywilnych, według którego pod wyrazem prowincya, rozumieć należy cały kraj, podlegający namiestnictwu w Medyolanie lub w Wenecyi.

Zresztą trybunały prowincyonalne, wykonywać będą sądownictwo w tymże dalszym okręgu swojim, tylko w przypadkach §fu 14 i innych w niniejszej ustawie wyraźnie wyszczególnionych przypadkach, mianowicie §§fów 32, 50, 51, 59, 66, 71, 83, gdy zaś w ściślejszym ich okręgu t. j. w miejscach ich siedziby w miastach wraz z okolicami przydzielonemi, należeć będzie do nich całe sądownictwo z wyjątkiem spraw zostawionych preturom tamże ustanowionym.

Jak dalece zakres działania zostawiono preturom będącym w miejscu, gdzie trybunały prowincyonalne mają siedzibę swoję, o tem stanowią §§. 15, 37, 46, 54. 65. 72, 78 i 89; sądy te będą miały nazwę pretur miejskich, dla rozróżnienia ich od pretur w ogólności.

ROZDZIAŁ II.

O sądownictwie w sprawach spornych.

I. W postępowaniu wyrokowem.

1. O SĄDZIE OSOBISTYM.

§. 13.

a) Ogólnym.

W powszechności wszelkie skargi wynoszone być winny do tej pretury lub do tego trybunału prowincyonalnego, w którego okręgu pozwany ma zwyczajne zamieszkanie swoje w czasie, w którym skarga wyniesioną została.

§. 10.

Beschränkung der Zuständigkeit auf den Gerichtsbezirk.

Ausser seinem Gerichtsbezirke kann der Richter keine Handlung der Gerichtsbarkeit selbst vornehmen.

Doch sind die Gerichte anderer Jurisdictions-Bezirke auf Ersuchen des Richters, bei welchem die Sache anhängig ist, die Verfügungen desselben zu vollziehen schuldig.

§. 11.

Uebertragung einzelner Geschäfte an andere Gerichte.

Auch in Geschäften, die der Richter selbst vorzunehmen berechtiget wäre, hat er andere Gerichte um ihren Beistand anzugehen, wenn dadurch die zweckmässige Behandlung der Sache erleichtert, oder unnützer Kostenaufwand vermieden werden kann. Insbesondere haben daher die Provinzial-Tribunale den Vollzug der von ihnen erlassenen Verfügungen, in soferne es zur Erleichterung der Parteien gereicht, durch die in ihrem Sprengel befindlichen Präturen zu bewirken.

Immer aber kann ein Gericht anderen Behörden nur einzelne Amtsverrichtungen, und ohne höhere Genehmigung nie die endliche Entscheidung einer Rechtsangelegenheit übertragen.

§. 12.

Provinz im Sinne dieses Gesetzes und Stadtprätur.

Unter Provinz ist im Sinne dieses Gesetzes der weitere Gerichtssprengel jedes einzelnen Provinzial-Tribunales und Handelsgerichtes (Handelssenates) verstanden. Durch diese Bestimmung wird jedoch der nach den allgemeinen bürgerlichen Gesetzen festgestellte Begriff, nach welchem unter Provinz das ganze der Statthalterei in Mailand oder jener in Venedig unterstehende Land verstanden wird, nicht geschmälert.

Uebrigens haben die Provinzial-Tribunale in diesem ihrem weiteren Sprengel die Gerichtsbarkeit nur in den im §. 14 und anderen in diesem Gesetze, insbesondere in den §§. 32, 50, 51, 59, 66, 71, 83 ausdrücklich angegebenen Fällen auszuüben, während ihnen in ihrem engeren Sprengel, d. i. an ihrem Standorte in den Städten und dem denselben zugewiesenen Umkreise die gesammte Gerichtsbarkeit mit Ausnahme jener Rechtsangelegenheiten zusteht, die den daselbst bestellten Präturen vorbehalten sind.

Welcher Wirkungskreis den am Sitze der Provinzial-Tribunale bestellten Präturen vorbehalten ist, bestimmen die §§. 15, 37, 46, 54, 65, 72, 78, dann 89, und dieselben werden, zum Unterschiede von den Präturen im Allgemeinen mit dem Ausdrucke „Stadt-Präturen" bezeichnet.

Zweites Hauptstück.

Von der Gerichtsbarkeit in Streitsachen.

I. Im Erkenntniss-Verfahren.

1. Persönlicher Gerichtsstand:

§. 13.

a) Allgemeiner.

Alle Klagen sind in der Regel bei derjenigen Prätur oder demjenigen Provinzial-Tribunale anzubringen, in deren Sprengel der Geklagte zur Zeit der Anbringung der Klage seinen ordentlichen Wohnsitz hat.

§. 14.

Trybunałom prowincyonalnym pozostawione są do rozstrzygania:

a) sprawy, w których idzie o unieważnienie albo o rozwiązanie małżeństwa, albo o separacyę małżonków od stołu i łoża, bez spólnego ich zezwolenia.

Właściwym jest ten trybunał prowincyonalny, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie spólne zamieszkanie swoje.

Prośby o pozwolenie tymczasowego osobnego mieszkania dla strony zagrożonej i o nakaz sądowy wydać się mający jednemu z małżonków, aby dostarczył drugiemu utrzymania przyzwoitego, wyniesione być mogą albo przed trybunał prowincyonalny, powołany do rozprawy w rzeczy głównej, albo przed sąd osobisty małżonków.

b) skargi, wyniesione przeciw fiskusowi, przeciw gminom świeckim i duchownym, kościołom, beneficyom, fundacyom i wszelkim zakładom dla celów publicznych (§. 23, 24, 25), jeżeli nie należą do sądu osobnego (§. 31 i n.), do sądu kauzalnego lub do instancyi realnej;

Właściwym trybunałem pierwszej instancyi jest w tych przypadkach ten trybunał prowincyonalny, w którego okręgu strona pozwana, w czasie wyniesienia skargi ma zamieszkanie swoje.

c) spory w sprawach lenniczych (§. 39);

d) skargi w sprawach fideikomisowych (§. 38).

§. 15.

Preturom miejskim, należy się sądownictwo osobiste:

a) We wszystkich sporach o pewne summy pieniężne, które bez procentów i innych należytości bocznych nie przenoszą 1500 lir austr.; tudzież we wszystkich sporach o inne przedmioty, jeżeli powód wyraźnie oświadcza, iż zamiast nich przyjmie summę pieniężną, która bez procentów i należytości bocznych nie przenosi 1500 lir austr. Kwotę długu obliczać należy według summy, której zapłacenie w skardze jest żądanem, chociażby było więcej powodów lub pozwanych, albo żądano zapadłych kwot procentów lub rent bieżących. Jednakże w tym ostatnim przypadku służy sądownictwo preturze miejskiej wtenczas tylko, jeżeli pozwany zaprzecza żądanych procentów lub rent, nie zaś samego prawa, na mocy którego owe dochody pobierane bywają, chociażby owo praw przenosiło 1500 lir aust. Jeżeli w takim przypadku samoż prawo zaprzeczonem zostaje, natenczas pretura miejska odesłać winna skargę wraz z dalszą rozprawą właściwemu trybunałowi prowincyonalnemu do dalszego jej przeprowadzenia.

Równie nie może być wyniesioną skarga przed preturę miejską w tym przypadku, gdy powód żąda części kapitału dłużnego, przenoszącego summę 1500 lir austr. albo przewyżkę, jaka wynika z porównania kilku pretensyj, służących stronom obudwom.

b) We wszystkich sporach o uznanie prawa użytkowania, lub pobierania świadczeń powtarzających się, jeżeli pojedyncza renta roczna, lub kwota pieniężna, którą powód zamiast niej przyjąć oświadcza, przy dochodach lub świadczeniach wie-

§. 14.

Der Entscheidung der Provinzial-Tribunale sind vorbehalten:

a) die Rechtsangelegenheiten, in denen es sich um die Ungiltig-Erklärung oder Auflösung einer Ehe, oder um die nicht einverständliche Scheidung von Tisch und Bett handelt.

Das zuständige Provinzial-Tribunal ist dasjenige, in dessen Sprengel die Ehegatten ihren letzten gemeinschaftlichen Wohnsitz hatten.

Gesuche, um die vorläufige Bewilligung eines abgesonderten Wohnortes für den gefährdeten Theil, und um den Auftrag an den anderen Ehegatten zur Entrichtung des anständigen Unterhaltes können entweder bei dem zur Verhandlung in der Hauptsache berufenen Provinzial-Tribunale oder bei dem persönlichen Gerichtsstande der Ehegatten angebracht werden;

b) Klagen gegen den Fiscus, weltliche und geistliche Gemeinden, Kirchen, Pfründen, Stiftungen und alle Anstalten zu öffentlichen Zwecken (§§. 23, 24, 25), in soweit sie vor einen besonderen Gerichtsstand (§. 31 u. fgg.), vor ein Causal-Gericht oder die Real-Instanz gehören.

Das zuständige Provinzial-Tribunal ist in diesen Fällen jenes, in dessen Sprengel zur Zeit der Klage-Anbringung der geklagte Theil seinen Wohnsitz hat.

c) Lehensstreitigkeiten (§. 39).

d) Klagen in Fideicommiss-Angelegenheiten (§. 38).

§. 15.

Den Stadtpräturen kommt die Personal-Gerichtsbarkeit zu:

a) in allen Streitsachen über bestimmte Geldsummen, welche ohne Zinsen und andere Nebengebühren 1500 österr. Liren nicht übersteigen, und in allen Streitigkeiten über andere Gegenstände, wenn der Kläger anstatt derselben eine Geldsumme ausdrücklich anzunehmen sich erbietet, welche ohne Zinsen und Nebengebühren 1500 Liren nicht übersteigt. Der Betrag der Schuld wird nach der Summe, auf deren Bezahlung in der Klage das Begehren gestellt ist, berechnet, wenn auch der Kläger oder der Geklagten mehrere sind, oder die verfallenen Beträge fortlaufender Zinsen oder Renten gefordert werden. Doch steht im letzteren Falle die Gerichtsbarkeit der Stadtprätur nur dann zu, wenn bloss die eingeforderten Zinsen oder Renten bestritten werden, nicht aber das Recht selbst, woraus der Bezug derselben hergeleitet wird, von dem Belangten streitig gemacht wird, obgleich dieses Recht die Summe von 1500 Liren übersteigt. Wird jedoch in diesem Falle das Recht selbst bestritten, so hat die Stadtprätur die Klage sammt der weiteren Verhandlung dem zuständigen Provinzial-Tribunale zur Fortsetzung derselben zu übermitteln.

Ebenso wenig kann die Klage bei der Stadtprätur angebracht werden, wenn der Kläger einen Theil einer, 1500 Liren übersteigenden Capitalsschuld oder den Ueberschuss fordert, welcher sich aus der Vergleichung mehrerer, beiden Theilen zustehender Forderungen ergeben soll.

b) Ueber alle Klagen auf Anerkennung des Rechtes auf einen Fruchtgenuss, oder zum Bezuge wiederkehrender Leistungen, wenn eine einzelne Jahresrente oder der Geldbetrag, welchen der Kläger, anstatt derselben, anzunehmen sich bereit erklärt, bei Er-

czystych nie przenosi 75 lir austr., przy takich zaś, które na życie osoby są ograniczone, lub co do trwania swego nie są określone, nie przenosi 150 lir austr.

Bez względu na kwotę:

c) We wszelkich sporach, między najmującym i w najem puszczającym, wynikłych ze stosunku najmu rzeczy ruchomych lub mieszkań, i innych lokalności, tudzież w sporach o zwrot dóbr wydzierżawionych lub wypuszczonych za czynsz w płodach (§. 2103 p. k. u. c.), z powodu, iż upłynął czas w kontrakcie zakreślony;

d) we wszystkich sporach, wynikłych z kontraktów służb i robót najemnych, między nauczycielami prywatnymi, służącymi i ich służbodawcami, tudzież między profesyonistami i dzierżycielami fabryk z jednej a ich czeladnikami, chłopcami i wyrobnikami z drugiej strony;

e) we wszystkich sporach między gospodarzami, szyprami i woźnicami z jednej, a ich gośćmi, podróżnymi i oddawcami z drugiej strony, odnoszących się do ich wzajemnych obowiązków i odpowiedzialności pierwszych za rzeczy przyjęte do zachowania przez nich lub sługi ich, a to jeżeli nie ma miejsca sądownictwo sądu handlowego lub morskiego.

§. 16.

Miejsce, w którem kto osiadł w udowodnionym lub z okoliczności jawnie się wykazującym zamiarze, ażeby tam stale przebywał, jest zwyczajnem jego zamieszkaniem.

§. 17.

Jeżeli kto na przemian w różnych zamieszkuje miejscach, powód będzie miał wybór sądu, do którego skargę wynieść zechce.

§. 18.

Podróżni i inne osoby, przebywający w jakiem miejscu tymczasowo tylko, mogą być pozywanymi o dopełnienie obowiązków, w temże miejscu na siebie przyjętych, przed tym także sądem, w którego okręgu to miejsce leży, jak długo się tamże znajdują.

Przynależność osób, nie mających nigdzie zamieszkania stałego, stosuje się według miejsca, w którem chwilowo przebywają.

§. 19.

Sąd osobisty małżonka jest także sądem osobistym małżonki jego; sąd pełnoletnich wdów i żon sądownie rozdzielonych, stosuje się do ich zamieszkania własnego.

§. 20.

Pod sąd ojca należą także dzieci stojące pod jego władzą ojcowską, czy to spłodzone w małżeństwie, czy legitymowane, lub adoptowane. Pod tym sądem zostają one nawet i po śmierci ojca, lub po odebraniu mu władzy ojcowskiej, dopóki nie dostąpią wolnego zarządu majątkiem swojim.

trägnissen oder Leistungen auf immerwährende Zeiten 75 österreichische Liren, bei solchen aber, welche auf die Lebenszeit einer Person eingeschränkt, oder sonst in ihrer Dauer ungewiss sind, 150 österreichischen Liren nicht übersteigt.

Ohne Rücksicht auf den Betrag:

c) In allen Streitigkeiten zwischen dem Miether und Vermiether aus dem Miethverhältnisse über bewegliche Gegenstände, oder über Wohnungen und andere Räume, dann in den Streitigkeiten über die Zurückstellung verpachteter oder gegen einen Zins in Früchten (§. 1103 a. b. G. B.) überlassener Güter wegen Ablaufes der im Contracte festgesetzten Zeit;

d) in allen aus Dienst- und Lohnverträgen entstehenden Streitigkeiten zwischen Privatlehrern, Dienstboten und ihren Dienstgebern, dann zwischen Gewerbsleuten und Werksbesitzern einerseits, und ihren Gesellen, Lehrjungen und Arbeitern andererseits;

e) in allen zwischen Wirthen, Schiffern und Fuhrleuten einerseits und ihren Gästen, Reisenden und Aufgebern andererseits entstehenden Streitigkeiten über ihre gegenseitigen Verbindlichkeiten und die Haftung der ersteren für die von ihnen oder ihren Dienstleuten in Verwahrung übernommenen Sachen, insbesondere, in sofern nicht die Gerichtsbarkeit des Handels- oder Seegerichtes eintritt.

§. 16.

Der Ort, wo sich Jemand in der erweislichen, oder aus den Umständen deutlich hervorgehenden Absicht niedergelassen hat, daselbst seinen bleibenden Aufenthalt zu nehmen, ist sein ordentlicher Wohnsitz.

§. 17.

Wenn Jemand abwechselnd an verschiedenen Orten wohnt, so steht dem Kläger die Wahl frei, wo er die Klage anbringen wolle.

§. 18.

Reisende und andere Personen, welche sich an einem Orte nur vorübergehend aufhalten, können wegen Verbindlichkeiten, die sie an diesem Orte auf sich genommen haben, auch bei dem Gerichte belangt werden, in dessen Sprengel sich dieser Ort befindet, so lange sie daselbst anwesend sind.

Die Zuständigkeit über Personen, welche nirgends einen beständigen Aufenthalt haben, richtet sich nach dem Orte ihres zeitweiligen Aufenthaltes.

§. 19.

Der persönliche Gerichtsstand des Mannes gilt auch für seine Ehegattin. Der Gerichtsstand grossjähriger Witwen und gerichtlich geschiedener Ehegattinnen richtet sich nach ihrem eigenen Wohnsitze.

§. 20.

Dem Gerichtsstande des Vaters folgen auch die unter seiner väterlichen Gewalt stehenden Kinder, sie mögen in der Ehe erzeugt, legitimirt oder adoptirt seyn. Sie bleiben unter diesem Gerichtsstande selbst nach dem Tode des Vaters, oder dessen Enthebung von der väterlichen Gewalt, bis sie die freie Verwaltung ihres Vermögens erlangt haben.

§. 21.

Dzieci z nieprawego łoża, należą pod sąd matki. Jeżeli dziecię nieprawego łoża lub podrzutek, umieszczone zostało kosztem zakładu publicznego w tymże lub zewnątrz takowego, natenczas należy ono pod sąd tegoż zakładu.

§. 22.

Zamieszkanie służbodawcy, uważać należy także za zamieszkanie sług jego, żyjących z nim razem w spólnem gospodarowaniu, jeżeli mają wolny zarząd majątku swego.

§. 23.

Fiskus podlega jako pozwany w tych przypadkach, w których przynależność stosuje się do zamieszkania, temu sądowi, w którego okręgu znajduje się siedziba urzędowa prokuratoryi finansowej, lub też, jeżeli osobnem ogłoszeniem, ustanowionym jest stale w pewnym okręgu zastępca fiskalny, temu sądowi, w którego okręgu znajduje się siedziba urzędowa tegoż zastępcy.

§. 24.

Gminy podlegają sądom, w których okręgu znajduje się siedziba urzędowa przełożonego gminy.

§. 25.

Gminy duchowne, kościoły, beneficya, fundacye i wszelkie zakłady, poświęcone celom publicznym, jako to: uniwersytety, domy ubogich, domy robocze i szpitale, podlegają tym sądom, w których okręgu znajduje się siedziba ich administracyi.

Jeżeli stoją pod bezpośrednim zarządem państwa lub gminy, wówczas będą zastosowane postanowienia w §§. 23 i 24 objęte.

§. 26.

Wszelkie inne osoby jurystyczne, jako to: związki, towarzystwa zarobkowe, korporacye, podlegają tym sądom, w których okręgu znajduje się kierunek spraw ich. Jeżeli one, lub osoby pojedyncze, posiadają w innych miejscach zakłady lub ajencye stałe, wówczas można je pozywać w sprawach, odnoszących się do tychże, w tych sądach, w których okręgu znajdują się powyższe zakłady lub ajencye.

§. 27.

Poddani austryaccy, którzy służą za granicą, jako urzędnicy austryaccy, pozostają pod sądownictwem, któremu byli podlegli w czasie swego przebywania w państwie austryackiem.

Jeżeli miejsca przebywania tego dojść nie można, natenczas przyjąć należy, iżł w Wiedniu mieli zamieszkanie swoje.

§. 28.

Poddani cesarstwa austryackiego, którzy przyjmują uwierzytelnienia od rządów obcych, pozostaną pod sądem, któremu podlegają według innych stosunków swojich.

Konzulowie obcych państw, podlegają bez różnicy, czy oni są poddanymi austryackimi czy obcymi, zawsze sądom austryackim, w których okręgu przebywają.

§. 21.

Die unehelichen Kinder folgen dem Gerichtsstande ihrer Mutter. Ist ein uneheliches oder Findelkind auf Kosten einer öffentlichen Anstalt in oder ausser derselben untergebracht, so untersteht es dem Gerichtsstande derselben.

§. 22.

Der Wohnsitz des Dienstgebers ist auch als derjenige der Dienstleute desselben, die mit ihm in gemeinschaftlicher Haushaltung leben, zu betrachten, sofern sie die freie Verwaltung ihres Vermögens besitzen.

§. 23.

Der Fiscus untersteht als Geklagter in jenen Fällen, in welchen sich die Zuständigkeit nach dem Wohnsitze richtet, demjenigen Gerichte, in dessen Sprengel der Amtssitz der Finanzprocuratur, oder, wenn durch eine eigene Kundmachung ein Fiscalvertreter für einen bestimmten Bezirk bleibend bestellt ist, jenem Gerichte, in dessen Sprengel der Amtssitz dieses Vertreters sich befindet.

§. 24.

Die Gemeinden unterstehen den Gerichten, in deren Sprengel der Amtssitz des Gemeindevorstandes sich befindet.

§. 25.

Geistliche Gemeinden, Kirchen, Pfründen, Stiftungen und alle Anstalten zu öffentlichen Zwecken, als: Universitäten, Armen- und Arbeitshäuser und Spitäler, unterstehen jenen Gerichten, in deren Sprengel sich der Sitz ihrer Verwaltung befindet.

Stehen sie unter der unmittelbaren Verwaltung des Staates oder einer Gemeinde, so finden die Bestimmungen der §§. 23 und 24 ihre Anwendung.

§. 26.

Alle übrigen juristischen Personen, als: Vereine, Erwerbsgesellschaften und Corporationen unterstehen jenen Gerichten, in deren Sprengel sich ihre Geschäftsleitung befindet. Besitzen sie oder auch einzelne Personen an anderen Orten besondere Niederlassungen oder stabile Agentien, so können sie in Angelegenheiten, welche sich auf diese beziehen, bei den Gerichten belangt werden, in deren Sprengel sich diese Niederlassungen oder Agentien befinden.

§. 27.

Oesterreichische Unterthanen, welche in der Eigenschaft österreichischer Beamten im Auslande dienen, bleiben unter der Gerichtsbarkeit, welcher sie während ihres Aufenthaltes in dem österreichischen Staate unterworfen waren.

Lässt sich dieser nicht ausmitteln, so wird angenommen, dass sie ihren Wohnsitz in Wien hatten.

§. 28.

Unterthanen des österreichischen Kaiserthumes, welche von fremden Regierungen Beglaubigungen annehmen, bleiben unter der Gerichtsbarkeit, welcher sie nach ihren übrigen Verhältnissen unterstehen.

Die Consule fremder Mächte unterstehen, sie mögen österreichische oder fremde Unterthanen seyn, stets den österreichischen Gerichten, in deren Bezirke sie sich aufhalten.

§. 29.

Poddani państw obcych, mogą być pozwanymi przed sądy austryackie:

a) przed sąd powszechny zamieszkania swego, jeżeli to obrali w państwie austryackiem;

b) we wszystkich przypadkach, w których także poddani austryaccy na mocy przepisów niniejszej ustawy, pozywanymi być mogą zewnątrz okręgu sądowego zamieszkania swego, przed sąd osobny, do tego wyznaczony (§. 31 i nast.);

c) w przypadku, gdy nie zachodzi ani osobny ani powszechny sąd zamieszkania (lit. *a* i *b*), w każdem miejscu, gdzie będą spotkanymi z powodu wszelkich obowiązków, które powstały w państwie austryackiem, albo tamże dopełnionemi być mają;

d) w skutku wzajemności *(reciprocitatis)*, we wszystkich przypadkach, w których państwo, do którego należą, przypuszcza skarg przeciw poddanym austryackim.

§. 30.

Jeżeli kto pozwanym być ma przed preturę miejsca takiego, w ktorem się rzeczywiście nie znajduje, a jeżeli w tem miejscu ustanowionych jest kilka pretur lub pretura podzieloną jest na kilka oddziałów, wówczas powód ma do wyboru, przed którą preturę lub przed który oddział onejże skargę swoję wynieść zechce.

§. 31.

b) osobny. Skarga wywoławcza.

Skargi wywoławcze, wynosić należy przed ten sąd, przed którymby wywołujący pozwanym być musiał w rzeczy głównej. Gdy wywołany miał prawo wyboru między kilką sądami, wówczas jeżeli przeczył wywołaniu i przegrał, nie będzie mógł wynieść skargi przed sąd inny, jak ten, przed którym był prowadzony proces wywoławczy.

§. 32.

Umorzenie.

Wywołania w celu umorzenia obligacyj rządowych i innych papierów kredytowych z niemi na równi położonych, należy wynosić przed ten trybunał prowincyonalny, w którego siedzibie urzędowej prowadzone są odpowiednie księgi kredytowe.

O umorzenie innych dokumentów z wyjątkiem wekslów (§. 60), prosić można albo u pretury, która jest właściwym sądem proszącego, według zwyczajnego zamieszkania jego, albo też u pretury tej osoby, przeciw której dokument ten za dowód służyć ma.

§. 33.

Skarga wzajemna.

Chociaż skarga wzajemna, nie ma żadnego związku z przedmiotem skargi, wyniesionym być może przed ten sam sąd, do którego skarga podaną została, jak długo taż nie jest rozstrzygniętą wyrokiem ostatecznym prawomocnym.

Jeżeli zaś skarga lub skarga wzajemna, co do przedmiotu swego, należy przed sąd realny lub sąd osobny kauzalny, wówczas skarga wzajemna nie może być przyjętą przez tego samego sędziego.

§. 34.

Zarząd prowadzony.

W sporach, wynikających z zarządu majątkiem obcym lub wspólnym, powód ma prawo wyboru wynieść skargę przed sąd powszechny pozwanego, albo przed ten sąd, któremuby tenże ostatni podlegał, gdyby miał zamieszkanie swoje w miejscu, gdzie

§. 29.

Unterthanen auswärtiger Staaten können vor den österreichischen Gerichten belangt werden:

a) bei dem allgemeinen Gerichtsstande des Wohnsitzes, wenn sie diesen in dem österreichischen Staate genommen haben;

b) in allen Fällen, in welchen auch österreichische Unterthanen nach den Bestimmungen dieses Gesetzes ausser dem Gerichtsbezirke ihres Wohnsitzes belangt werden können, bei dem hiezu bestimmten besonderen Gerichtsstande (§. 31 u. fgg.);

c) im Falle, als weder ein besonderer, noch der allgemeine Gerichtsstand des Wohnsitzes eintritt (lit. a, b), an jedem Orte, wo sie angetroffen werden, wegen aller Verbindlichkeiten, welche in dem österreichischen Staate entstanden, oder daselbst zu erfüllen sind;

d) in Folge der Gegenseitigkeit (Reciprocität) in allen Fällen, in welchen der Staat, welchem sie angehören, auch Klagen gegen österreichische Unterthanen zulässt.

§. 30.

Ist Jemand bei der Prätur an einem Orte zu belangen, wo er sich nicht wirklich aufhält, und sind an diesem Orte mehrere Präturen bestellt, oder ist die Prätur in mehrere Abtheilungen getheilt, so steht dem Kläger die Wahl frei, bei welcher dieser Präturen oder bei welcher Abtheilung derselben er seine Klage anbringen wolle.

§. 31.

b) besonderer. Aufforderungs-klage.

Aufforderungsklagen müssen bei demjenigen Gerichte angebracht werden, vor welchem der Auffordernde in der Hauptsache zu belangen wäre. In sofern der Aufgeforderte unter mehreren Gerichten zu wählen berechtiget war, kann derselbe, wenn er die Aufforderung bestreitet, und sachfällig wird, die Klage nur bei demjenigen Gerichte anbringen, vor welchem der Aufforderungs-Process anhängig war.

§. 32.

Amortisirung.

Aufforderungen zum Zwecke der Amortisirung von Staatsobligationen und der, denselben gleichgeachteten Creditspapiere sind bei demjenigen Provinzial-Tribunale anzubringen, an dessen Amtssitze die bezüglichen Creditsbücher geführt werden.

Die Amortisirung anderer Urkunden mit Ausnahme der Wechsel (§. 60) kann von dem Bewerber entweder bei der Prätur seines eigenen ordentlichen Wohnsitzes, oder bei jener des Wohnsitzes dessen, gegen den diese Urkunde zum Beweise dienen soll, angesucht werden.

§. 33.

Widerklage.

Widerklagen können, auch wenn sie mit dem Gegenstande der Klage keinen Zusammenhang haben, so lange über diese nicht durch rechtskräftiges Endurtheil entschieden ist, bei dem nämlichen Gerichte angebracht werden, bei welchem die Klage überreicht worden ist. Gehört jedoch die Klage oder Widerklage, ihrem Gegenstande nach vor den Real- oder einen besonderen Causal-Gerichtsstand, so darf die Widerklage bei dem nämlichen Richter nicht angenommen werden.

§. 34.

Geführte Verwaltung.

In den aus der Verwaltung fremden oder gemeinschaftlichen Vermögens entspringenden Rechtsstreitigkeiten hat der Kläger die Wahl, sie bei dem allgemeinen Gerichtsstande des Geklagten, oder bei demjenigen Gerichte anzubringen, welchem der Letztere unterstände,

zarząd był prowadzonym. Co do zarządu nakazanego ze sądu, należy zachowywać przepisy obecnie istniejące.

§. 35.

Dowód ku wiecznej pamięci.

Proźby o przypuszczenie dowodu ku wiecznej pamięci, należy wnosić do tego sądu, do którego należy sądownictwo w rzeczy głównej; jeżeli zaś ten sąd nie jest znanym, lub zwłoka grozi nagłem niebezpieczeństwem, należy wnosić i rozstrzygać proźby takowe w owej preturze, w której okręgu znajduje się świadek, który wysłuchanym lub rzecz, która oglądnioną być ma.

§. 36.

Przywrócenie do dawnego stanu.

Przywrócenia do dawnego stanu, należy żądać u tego sądu pierwszej instancyi, w którym proces dawniej był prowadzonym lub jeszcze wisi.

§. 37.

Skargi w sprawach spadkowych.

Wszelkie skargi o dziedzictwo i o podział dziedzictwa, bądź że są oparte na spadkobierstwie z ustawy, bądź na ostatniej woli, bądź na kontrakcie o dziedzictwo, tudzież wszelkie skargi, mające za przedmiot długi spadkowe, zapisy, albo darowiznę na przypadek śmierci, muszą być wynoszone, dopóki nie nastąpi przyznanie spadku, przed ten sąd (także przed preturę miejską), w którym wisi pertraktacya spadku. Po przyznaniu spadku, należą skargi takowe pod sąd dziedzica.

§. 38.

Skargi w sprawach fideikomisarnych.

Skargi w sprawach fideikomisarnych, należy wynosić przed trybunał prowincyonalny, któremu przydzielone są sprawy fideikomisarne nie sporne (§. 84), bez różnicy, czy idzie o następstwo w fideikomisie, czy też o inne ze stosunku fideikomisarnego wynikające spory.

Ten sam przepis obowiązuje co do majoratów, utworzonych w byłem królestwie włoskiem (§. 85).

§. 39.

Spory lennicze.

Spory mające za przedmiot lennictwa nadania bezpośredniego lub pośredniego cesarskiego, przeprowadzać należy w trybunale prowincyonalnym w Medyolanie lub w Wenecyi, według tego, jak lennictwa są położone w obrębie namiestnikostwa medyolańskiego lub weneckiego.

§. 40.

Spory połączone.

Spory, które stoją w związku ze sporem wiszącym i nie rozstrzygnionym jeszcze wyrokiem prawomocnym ostatecznym z tego powodu, ponieważ wynikają z tego samego czynu, mogą być wyniesione przed ten sam sąd, przed który wyniesionym został pierwszy proces.

§. 41.

Spólnictwo sporu.

Skargi przeciw kilku spólnikom sporu, należy wynosić przed ten sąd, któremu podlega pozwany w skardze najpierwej wymieniony.

wenn er an dem Orte seinen Wohnsitz hätte, wo die Verwaltung geführt wurde. In Ansehung der gerichtlich angeordneten Verwaltungen hat es bei den bestehenden besonderen Vorschriften zu bleiben.

§. 35.

Beweis zum ewigen Gedächtnisse.

Gesuche um Zulassung des Beweises zum ewigen Gedächtnisse sind bei dem Gerichte, welchem die Gerichtsbarkeit in der Hauptsache zusteht, im Falle aber dieses nicht bekannt, oder dringende Gefahr am Verzuge ist, bei derjenigen Prätur anzubringen und zu entscheiden, in deren Sprengel sich der zu vernehmende Zeuge, oder die in Augenschein zu nehmende Sache befindet.

§. 36.

Einsetzung in den vorigen Stand.

Die Einsetzung in den vorigen Stand ist bei demjenigen Gerichte anzusuchen, bei welchem der Process früher verhandelt wurde, oder noch anhängig ist.

§. 37.

Klagen in Verlassenschafts-Angelegenheiten.

Alle Erbschafts- und Erbtheilungsklagen, sie mögen auf der gesetzlichen Erbfolge, einem letzten Willen oder einem Erbvertrage beruhen, dann alle Klagen, welche die Verlassenschaftsschulden, Vermächtnisse, oder eine Schenkung auf den Todesfall zum Gegenstande haben, müssen, so lange die Einantwortung des Nachlasses noch nicht erfolgt ist, bei demjenigen Gerichte (auch Stadt-Prätur) angebracht werden, bei welchem die Erbschaftsverhandlung anhängig ist. Nach der Einantwortung gehören solche Klagen vor den Gerichtsstand des Erben.

§. 38.

Klagen in Fideicommiss-Angelegenheiten.

Klagen in Fideicommiss-Angelegenheiten sind bei demjenigen Provinzial-Tribunale anzubringen, welchem die nicht streitigen Fideicommiss-Angelegenheiten zugewiesen sind (§. 84), es möge sich dabei um die Fideicommiss-Nachfolge oder um was immer für andere aus dem Fideicommiss-Verhältnisse entspringende Streitigkeiten handeln.

Das Nämliche gilt auch rücksichtlich der unter dem vormaligen Königreiche Italien gestifteten Majorate (§. 85).

§. 39.

Lehensstreitigkeiten.

Rechtsstreitigkeiten, welche Lehen von unmittelbarer oder mittelbarer landesfürstlicher Verleihung zum Gegenstande haben, sind, je nachdem sich die Lehen in dem Gebiete der Statthalterei von Mailand oder Venedig befinden, bei dem Provinzial-Tribunale in Mailand oder Venedig zu verhandeln.

§. 40.

Zusammenhängende Streitsachen.

Streitigkeiten, welche mit einer anhängigen und noch nicht mittelst rechtskräftigen End-Urtheiles entschiedenen Streitsache aus dem Grunde zusammenhängen, weil sie aus der nämlichen Thatsache entsprungen sind, können bei dem nämlichen Gerichte angebracht werden, bei welchem der erste Process eingeleitet wurde.

§. 41.

Streitgenossenschaft.

Klagen wider mehrere Streitgenossen sind bei demjenigen Gerichte anzubringen, welchem der in der Klage zuerst benannte Geklagte untersteht.

§. 42.

Skargi przeciw pretorom, przełożonym trybunałów prowincyonalnych.

Pretorowie podlegają jako pozwani w sprawach, należących do pretury, której są naczelnikami, do tego trybunału prowincyonalnego, w którego obrębie leży stanowisko pretury. Ten sam przepis także wtenczas ma zastosowanie swoje, gdy pozwany czasowo tylko piastuje miejsce pretora.

Jeżeliby przełożony trybunału prowincyonalnego, miał być pozwany przed tenże trybunał albo przed preturę leżącą w jego okręgu, natenczas skargę wynieść należy przed najbliższy trybunał prowincyonalny.

Te same przepisy, wtenczas także mają zastosowanie, gdy pretor jako powód występuje przeciw stronom, podlegającym preturze, przy której jest ustanowiony, lub gdy przełożony trybunału prowincyonalnego chce pozywać strony, które pozywane być muszą w preturze, leżącej w okręgu tegoż trybunału.

§. 43.

Sąd kontraktu.

Jeżeli miejsce, gdzie zapłata ma być uczynioną, albo inny obowiązek dopełnionym. wyraźnie w kontrakcie jest oznaczonem, natenczas wszelkie skargi, odnoszące się do tego kontraktu, mogą być wyniesione przed sąd, któremuby podlegał pozwany, gdyby się znajdował w miejscu, gdzie kontrakt ma być dopełnionym, bądź że te skargi dążą do wypełnienia, zniesienia, lub do wynagrodzenia z powodu niedopełnienia kontraktu.

§. 44.

Pretensye rzemieślników i wyrobników za wyroby sprzedane lub roboty dostarczone, tudzież pretensye drobnosprzedajców za rzeczy do pożywienia służące i towary, mogą być poszukiwane skargą jeszcze przez dni 90 od dnia, gdy ostatnie dostarczenie nastąpiło przed sądem, który był właściwym według dawnego zamieszkania, gdy kupujący lub robotę dający, tymczasem przeniósł zamieszkanie swoje do innego powiatu sądowego.

Takie samo prawo służy nauczycielom prywatnym, sługom, gospodarzom, szyprom i woźnicom, co do pretensyj, powstałych za wyrządzone usługi lub prace, jeszcze przez 90 dni po ostatniem świadczeniu usług lub pracy, jeżeli strona przeciwna przeniosła tymczasem zamieszkanie swoje w inny powiat sądowy.

§. 45.

Skargi o szkody w polach wyrządzone.

We wszystkich sporach o szkody, wyrządzone na gruntach przez ludzi lub zwierzęta, lub na płodach ziemskich znajdujących się na gruncie, chociażby od niego odłączonych, będą mogły wyniesione być skargi o wynagrodzenie przed ten sąd, w którego powiecie leży grunt, jeżeli te sprawy nie wchodzą w zakres władz politycznych lub karnych.

§. 46.

Środki prowizoryczne zabezpieczenia.

Podania o pozwolenie zapowiedzenia sądowego aresztu prowizorycznego, sekwestracyi prowizorycznej lub innego środka tymczasowego zaradźczego, mogą być wyniesione, według wyboru powoda albo przed sąd, który jest właściwym w rzeczy głównej, albo przed tę preturę (także preturę miejską), w której okręgu środek zabezpieczenia prowizorycznego uskutecznionym być ma.

§. 42.

Streitsachen gegen Prätoren und Vorsteher der Provinzial-Tribunale.

Prätoren unterstehen als Geklagte in Angelegenheiten, welche vor die Prätur gehören, der sie vorgesetzt sind, jenem Provinzial-Tribunale, in dessen Sprengel der Standort der Prätur liegt. Diese Vorschrift hat auch auf den Fall ihre Anwendung, wenn der Betheiligte nur zeitlich die Stelle des Prätors versieht. Ist der Vorsteher eines Provinzial-Tribunales bei diesem Tribunale, oder bei einer in dessen Sprengel gelegenen Prätur zu belangen, so ist die Klage bei dem nächsten Provinzial-Tribunale anzubringen.

Diese Vorschriften gelten auch dann, wenn ein Prätor als Kläger gegen Parteien einschreitet, welche der Prätur unterstehen, bei welcher er angestellt ist, oder wenn der Vorsteher eines Provinzial-Tribunales Parteien belangt, welche bei einer im Sprengel dieses Provinzial-Tribunales gelegenen Prätur zu belangen wären.

§. 43.

Gerichtsstand des Vertrages.

Wenn der Ort, wo eine Zahlung geleistet, oder eine andere Verbindlichkeit erfüllt werden soll, in einem Vertrage ausdrücklich bestimmt worden ist, so können alle Klagen in Beziehung auf diesen Vertrag, sie mögen auf dessen Erfüllung, Aufhebung oder auf Entschädigung wegen Nichterfüllung desselben gerichtet seyn, bei dem Gerichte angebracht werden, welchem der Geklagte unterstände, wenn er sich an dem Orte befände, wo der Vertrag erfüllt werden soll.

§. 44.

Die Forderungen der Handwerker und Handarbeiter für abgenommene Erzeugnisse und gelieferte Arbeiten, dann die Forderungen der Kleinverschleisser für Victualien und Waaren können noch durch 90 Tage von der Zeit, als die letzte Leistung erfolgte, bei dem, nach dem früheren Wohnsitze zuständigen Gerichte angebracht werden, wenn der Abnehmer oder Arbeitgeber mittlerweile seinen Wohnsitz in einen anderen Gerichtsbezirk verlegt hat. Ein gleiches Recht steht den Privatlehrern, Dienstnehmern, Wirthen, Schiffern und Fuhrleuten in Betreff der für geleistete Dienste oder Arbeit entstandenen Forderungen noch durch 90 Tage nach der letzten Leistung zu, wenn der Gegner mittlerweile seinen Wohnort in einen anderen Gerichtsbezirk übertragen hat.

§. 45.

Klagen wegen Feldbeschädigung.

In allen Streitigkeiten in einer durch Menschen oder Thiere zugefügten Beschädigung von Grundstücken, oder den auf denselben befindlichen, wenngleich schon abgesonderten Grunderzeugnissen kann die Klage auf Schadenersatz bei demjenigen Gerichte angebracht werden, in dessen Bezirke der Grund liegt, wenn diese Angelegenheiten nicht in den Wirkungskreis der politischen oder Strafbehörden gehören.

§. 46.

Provisorische Sicherstellungsmittel.

Gesuche um Bewilligung eines gerichtlichen Verbotes, provisorischen Arrestes, einer provisorischen Sequestration oder einer anderen mittlerweiligen Vorkehrung können nach der Wahl des Klägers entweder bei dem in der Hauptsache zuständigen Gerichte, oder bei derjenigen Prätur (auch Stadt-Prätur) angebracht werden, in deren Sprengel das provisorische Sicherstellungsmittel vollzogen werden soll.

§. 47.

Poddanie się dobrowolne.

Wolno jest stronom poddać się za wyraźnem porozumieniem się między sobą innemu sądowi jak ten jest, którzyby był właściwym.

Jednakże przez takie porozumienie się, nie można będzie spraw, przekazanych wyłącznie sądowi realnemu osobnemu sądowi kauzalnemu, przeciągać pod sąd innego rodzaju, ani też dla sprawy zwyczajnej obierać sądu osobnego kauzalnego, równie też nie jest wolno dla spraw, należących pod preturę, obierać sobie do rozprawy trybunału prowincyonalnego (§. 54).

§. 48.

Jeżeli sędzia nie właściwy przyjjmie skargę a pozwany nie wniesie ekscepcyi niewłaściwości sądu w terminie, przepisanym w ustawie procesowej, wówczas należy prowadzić rozprawę w tym samym sądzie, chociażby się następnie okazało, iż sąd nie był powołanym do przyjęcia skargi.

Tylko rozprawy o nieważność albo rozwiązanie małżeństwa, wytoczone przed sąd, do którego wcale nie należy sądownictwo w sprawach tego rodzaju, tudzież rozprawy, które sędzia cywilny rozpoczął przez pomyłkę w przedmiocie, należącym do sądownictwa wojskowego albo wcale nie należącym do postępowania prawnego, lecz przed władze administracyjne, należy znieść jako nieważne, chociażby niewłaściwość sądu, dopiero w wyższej instancyi odkrytą została, a to albo z urzędu, albo też w razie, gdyby rozstrzygnienie między stronami zostało już prawomocnem, na żądanie władzy mającej prawo do unieważnienia takowego.

2. SĄD REALNY.

§. 49.

Skargi, mające za przedmiot prawo rzeczowe na dobrach nieruchomych, mogą być wyniesione bez względu na osobę posiadacza, a nawet i wtenczas, gdyby tenże podlegał sądowi wojskowemu lub sądowi nadwornemu marszałkowskiemu, przed tę preturę, a względem realności leżących w okręgach miast, w których trybunały prowincyonalne mają siedzibę swoję, przed ten trybunał prowincyonalny, w którego obrębie rzecz nieruchoma jest położona.

Ten przepis obowiązuje także i w tym przypadku, jeżeli spór tyczy się podziału dóbr nieruchomych, albo sprostowania granic między niemi.

§. 50.

Jeżeli przedmiotem skargi rzeczowej jest więcej dóbr nieruchomych, leżących w okręgu kilku sądów, lecz w tej samej prowincyi, wówczas może być wyniesionym przed ten trybunał prowincyonalny, w którego obwodzie leżą okręgi sądowe, jeżeli powód nie chce raczej pozwać pojedynczych dóbr przed właściwemi preturami.

Jeżeli dobra nieruchome znajdują się w obrębie kilku trybunałów prowincyonalnych, natenczas skargę wynieść należy przed ten trybunał prowincyonalny, pod który należy większa część onychże, a jeżeli i to także podpada wątpliwości, wówczas po-

§. 47.

Den Parteien steht frei, sich einem anderen als dem zuständigen Gerichte durch ausdrückliches Uebereinkommen zu unterwerfen. Doch können durch eine solche Uebereinkunft Angelegenheiten, welche dem Real- oder einem besonderen Causalgerichtsstande ausschliessend zugewiesen sind, nicht vor ein Gericht anderer Art gezogen, oder für eine gemeine Rechtssache ein besonderer Causalgerichtsstand gewählt, noch kann für Rechtssachen, welche vor eine Prätur gehören, die Verhandlung vor einem Provinzial-Tribunale bedungen werden (§. 54). Freiwillige Unterwerfung.

§. 48.

Wird eine Klage von einem unzuständigen Richter angenommen, und von dem Geklagten die Einwendung des ungehörigen Gerichtsstandes nicht in der durch die Process-Ordnung bestimmten Frist angebracht, so ist die Verhandlung bei diesem Gerichte fortzusetzen, wenn sich gleich in der Folge zeigen sollte, dass das Gericht zur Annahme der Klage nicht berufen war.

Nur Verhandlungen über die Ungiltigkeit oder Trennung der Ehe, welche vor einem Gerichte gepflogen werden, dem eine Gerichtsbarkeit über Rechtssachen dieser Art gar nicht zusteht, und Verhandlungen, welche vor dem Civilrichter irriger Weise über einen zur Militärgerichtsbarkeit oder gar nicht zum Rechtsverfahren, sondern vor die Verwaltungsbehörden gehörigen Gegenstand gepflogen werden, sind, auch wenn die Unzuständigkeit erst in höherer Instanz entdeckt wird, von Amtswegen, oder im Falle die Entscheidung zwischen den Parteien bereits rechtskräftig geworden seyn sollte, auf Antrag der zur Bestreitung berechtigten Behörde als ungiltig aufzuheben.

2. Real-Gerichtsstand.

§. 49.

Klagen, welche ein dingliches Recht auf ein unbewegliches Gut zum Gegenstande haben, sind ohne Rücksicht auf die Person des Besitzers, und selbst, wenn dieser der Militärgerichtsbarkeit oder derjenigen des Hofmarschallamtes unterliegen sollte, bei derjenigen Prätur, und hinsichtlich der Realitäten in dem Umkreise der Städte, wo die Provinzial-Tribunale ihren Sitz haben, bei demjenigen Provinzial-Tribunale anzubringen, in dessen Bezirk das Gut gelegen ist.

Dieses gilt auch dann, wenn um die Theilung unbeweglicher Güter oder um die Berichtigung der Gränzen derselben gestritten wird.

§. 50.

Ist der Gegenstand der dinglichen Klage eine Mehrheit von unbeweglichen Gütern, welche in dem Bezirke mehrerer Gerichte, jedoch in derselben Provinz liegen, so kann sie bei demjenigen Provinzial-Tribunale angebracht werden, in dessen Sprengel die Gerichtsbezirke liegen, wenn es der Kläger nicht vorzieht, die einzelnen Güter bei den competenten Präturen einzuklagen.

Befinden sich die unbeweglichen Güter in dem Bezirke mehrerer Provinzial-Tribunale, so ist die Klage bei demjenigen Provinzial-Tribunale anzubringen, welchem der grössere Theil derselben untersteht, und wenn auch dieses zweifelhaft ist, steht dem Kläger die Wahl

wód ma do wyboru, do którego trybunału prowincyonalnego udać się zechce. Jeżeli w razie sporu granicznego, dobra z sobą graniczące należą pod sądownictwo kilku pretur lub kilku trybunałów prowincyonalnych, wówczas w pierwszym przypadku zawisło od wyboru powoda, przed którą preturę, w drugim zaś przed który trybunał prowincyonalny skargę swoję wynieść zechce.

§. 51.

Uskutecznianie wszelkich aktów realnych, jako to: inwentury, oglądnienia na miejscu i zdania biegłych, wprowadzenia sekwestratora, zajęcia płodów jeszcze nie odłączonych, oszacowania i licytacyi, należy do tej pretury, zaś względnie realności, leżących w okręgu miast, w których trybunały prowincyonalne mają siedzibę swoję, do tego trybunału, w którego obrębie rzecz nieruchoma jest położoną. Jeżeli rzecz nieruchoma leży w obrębie kilku pretur, natenczas uskutecznienie aktów realnych, należy do tego trybunału prowincyonalnego, w którego obrębie rzeczone pretury się znajdują.

Rozprawa o rozdzielenie ceny na licytacyi zyskanej za dobra sprzedane, w razie jeżeli między stronami nie przyjdzie ugoda dobrowolna do skutku, tudzież do rozstrzygnienia sporów o pierwszeństwo wynikających z rozdziału, należy zawsze przed ten trybunał prowincyonalny, w którego obrębie leżą dobra nieruchome.

§. 52.

Również podania o zanotowanie na dobrach nieruchomych, o przedłużenie terminu do wniesienia skargi usprawiedliwiającej, o wykreślenie uzyskanego zanotowania, wnosić należy do tej pretury, w której obrębie dobra są położone.

§. 53.

Skargi, mające za przedmiot prawo rzeczowe do rzeczy ruchomej, mogą być wyniesione albo przed sędziego osobistego, albo przed ten sąd, w którego powiecie leży rzecz ruchoma.

§. 54.

Spory o niepokojenie posiadania rzeczy tak ruchomych jako też nieruchomych, w których idzie tylko o dochodzenie stanu ostatniego faktycznego posiadania, i w których rozprawa jest summaryczną, należy wynosić przed tę preturę (także preturą miejską), w której powiecie uczynionem było niepokojenie, a co do rzeczy ruchomych jak długo jeszcze nie przeszły w ręce osoby trzeciej, wynosić można takie spory także przed tę preturę (także preturę miejską), w której obrębie rzecz się znajduje.

Ten przepis odnosi się także do tych sporów o posiadanie, które się tyczą praw wodnych do rzeczy nieruchomych.

§. 55.

Skargi o zapłacenie pretensyi zabezpieczonej hipotekarnie na dobrach nieruchomych, tudzież skargi o usprawiedliwienie zyskanej prenotacyi na dobrach nieruchomych, wynosić można albo przed sąd, według zamieszkania prawnego właściwy, albo przed ten sąd, któremuby podlegał pozwany, gdyby miał zamieszkanie swoje w tychże dobrach nieruchomych.

frei, an welches Provinzial-Tribunal er sich wenden wolle. Wenn bei einer Gränzstreitigkeit die an einander gränzenden Güter unter der Gerichtsbarkeit verschiedener Präturen, oder verschiedener Provinzial-Tribunale liegen, so steht dem Kläger im ersteren Falle die Wahl der Prätur, im zweiten Falle die Wahl des Provinzial-Tribunales frei, bei welchem er die Klage anbringen will.

§. 51.

Die Vornahme aller Real-Acte, als: der Inventur, eines Augenscheines und Kunstbefundes, der Einführung des Sequesters, der Pfändung der noch nicht abgesonderten Früchte, der Schätzung und Feilbietung kommt derjenigen Prätur oder hinsichtlich der Realitäten im Umkreise der Städte, wo die Provinzial-Tribunale ihren Sitz haben, demjenigen Provinzial-Tribunale zu, in dessen Bezirk das unbewegliche Gut gelegen ist. Liegt jedoch ein unbewegliches Gut in dem Bezirke mehrerer Präturen, so kommt die Vornahme der Real-Acte demjenigen Provinzial-Tribunale zu, in dessen Sprengel diese Präturen sich befinden.

Zur Verhandlung über die Vertheilung des Meistbotes für das veräusserte Gut, im Falle zwischen den Parteien, kein gütliches Uebereinkommen getroffen werden kann, und zur Entscheidung der über die Vertheilung entstehenden Vorrechtstreitigkeiten, ist stets dasjenige Provinzial-Tribunal berufen, in dessen Gerichtsbezirk das unbewegliche Gut gelegen ist.

§. 52.

Auch die Gesuche um Bewilligung einer Vormerkung auf ein unbewegliches Gut, um Erstreckung der Frist zur Einbringung der Rechtfertigungsklage und um Löschung der erwirkten Vormerkung sind bei derjenigen Prätur oder hinsichtlich der Realitäten im Umkreise der Städte, wo die Provinzial-Tribunale ihren Sitz haben, bei demjenigen Provinzial-Tribunale anzubringen, in deren Bezirk das Gut gelegen ist.

§. 53.

Klagen, welche ein dingliches Recht auf eine bewegliche Sache zum Gegenstande haben, können entweder bei dem Personalrichter oder bei dem Gerichte, in dessen Bezirk sich die bewegliche Sache befindet, angebracht werden.

§. 54.

Streitigkeiten über Besitzstörungen sowohl beweglicher als unbeweglicher Sachen, bei welchen es sich bloss um die Erörterung des letzten faktischen Besitzstandes handelt, und über welche summarisch zu verhandeln ist, sind bei derjenigen Prätur (auch Stadtprätur), anzubringen, in deren Bezirke die Störung geschah, und können hinsichtlich beweglicher Sachen, so lange sie nicht an einen Dritten übergingen, auch bei jener Prätur (Stadtprätur), in deren Sprengel sich die Sache befindet, angebracht werden.

Das oben Gesagte gilt insbesondere auch von denjenigen Besitzstreitigkeiten, welche die auf unbewegliche Güter sich beziehenden Wasserrechte betreffen.

§. 55.

Klagen auf Zahlung einer mit Pfandrecht auf ein unbewegliches Gut versicherten Forderung, dann Klagen zur Rechtfertigung der erwirkten Vormerkung auf ein unbewegliches Gut sind entweder bei dem nach dem Wohnsitze des Geklagten zuständigen oder bei demjenigen Gerichte anzubringen, welchem der Beklagte unterstände, wenn er auf dem unbeweglichen Gute seinen Wohnsitz hätte.

3. SĄDOWNICTWO HANDLOWE i MORSKIE.

§. 56.

Zakres sądu handlowego i morskiego w Wenecyi, sądu handlowego w Medyolanie, i trybunałów prowincyalnych jako senatów handlowych lub sekcyi w innych prowincyach, oceniać należy, z wyjątkiem sporów wekslowych (§. 59), według przepisów *Codice di commercio.*

§. 57.

Skargi należące do sądownictwa handlowego, mogą być wynoszone, według wyboru powoda albo przed ten sąd handlowy lub senat handlowy, w którego obrębie pozwany ma zwyczajne zamieszkanie swoje, lub w którego obrębie zapisanym jest do rejestru kupców i fabrykantów, lub w którego obrębie zakład jego handlowy albo fabryczny się znajduje.

Sądy osobne, mające miejsce w pewnych sporach osobistych (§. 31 i nast.), będą mieć zastosowanie także do sądów handlowych i do senatów.

§. 58.

W miejscach, gdzie się nie znajduje ani sąd handlowy, ani senat handlowy, spory do nich należące, z wyjątkiem spraw wekslowych, mogą przez powoda być wyniesione także przed preturę wedle natury wierzytelności właściwą.

§. 59.

Co do przynależności w sporach wekslowych, należy zachować ustawę z d. 31 Marca 1850 r. (dz. pr. p. N. 125), którą się utrzymuje w swej mocy.

§. 60.

Umorzenie wekslów należy do tego sądu handlowego, lub do tego senatu handlowego, w którego okręgu znajduje się miejsce wypłaty wekslu (§. 73 ust. weks. z dnia 25 Stycznia 1850 r. dz. pr. p.).

§. 61.

Sąd handlowy w Wenecyi, jest oraz sądem morskim dla całego królestwa Lombardzko-Weneckiego.

§. 62.

Spory, wynikłe ze stosunku służby ludzi okrętowych, z interesów frachtowych morskich lub z najmu okrętu dla podróżnych, mogą być wynoszonemi zewnątrz Wenecyi także przed tę preturę, w której okręgu pozwany się znajduje, dokąd towar miał być odstawionym, lub gdzie transport podróżnych miał być ukończonym, albo gdzie podróż przerwaną zostaje.

§. 63.

Przyjmowanie zeznań szkód w wypadkach morskich stwierdzonych przez ludzi okrętowych, należy do sądu morskiego Wenecyi. Tylko w nagłych przypadkach przyjmowanie ich zewnątrz w Wenecyi może mieć miejsce przed każdym innym sądem miejscowym.

3. Handels- und Seegerichtsbarkeit.

§. 56.

Der Wirkungskreis des Handels- und Seegerichtes in Venedig, des Handelsgerichtes in Mailand und der Provinzial-Tribunale als Handels-Senate oder Sectionen in den übrigen Provinzen ist, mit Ausnahme der Wechselstreitigkeiten (§. 59) nach den Bestimmungen des Codice di commercio *zu beurtheilen.*

§. 57.

Klagen, welche sich zur Handelsgerichtsbarkeit eignen, können nach der Wahl des Klägers entweder bei demjenigen Handelsgerichte oder Handels-Senate angebracht werden, in dessen Bezirk der Geklagte seinen ordentlichen Wohnsitz hat, oder in dessen Bezirk er in dem Register der Kaufleute und Fabrikanten eingetragen ist, oder in dessen Bezirk sich seine Handels- oder Fabriksniederlassung befindet.

Die in Personal-Streitsachen für gewisse Fälle eintretenden besonderen Gerichtsstände (§. 31 u. s. f.) finden auch auf die Handelsgerichte und Handels-Senate Anwendung.

§. 58.

An Orten, wo sich kein Handelsgericht oder Handels-Senat befindet, können die dahin gehörigen Streitigkeiten, mit Ausnahme derjenigen aus Wechselgeschäften, von dem Kläger auch bei der, nach der Beschaffenheit der Forderung, zuständigen Prätur angebracht werden.

§. 59.

Hinsichtlich der Zuständigkeit in Wechselstreitigkeiten ist sich nach dem Gesetze vom 31. März 1850, welches aufrecht erhalten wird, zu benehmen (Reichs-Gesetzblatt Nr. 125).

§. 60.

Die Amortisirung von Wechseln steht demjenigen Handelsgerichte (Handels-Senate) zu, in dessen Sprengel sich der Zahlungsort des Wechsels befindet (§. 73 der W. O. vom 25. Jänner 1850, Reichs-Gesetzblatt Nr. 51).

§. 61.

Das Handelsgericht in Venedig ist Seegericht für das ganze lombardisch-venetianische Königreich.

§. 62.

Streitigkeiten, welche aus dem Dienstverhältnisse der Schiffsmannschaft, aus Seefrachtsgeschäften, oder aus der Schiffsmiethe für Reisende entspringen, können ausserhalb Venedig, auch bei derjenigen Prätur angebracht werden, in deren Sprengel der Geklagte sich aufhält, die Waare abzuliefern, oder der Transport des Reisenden zu beendigen ist, oder wo die Reise abgebrochen wird.

§. 63.

Die Aufnahme der Verklarung in See-Unfällen steht dem Seegerichte in Venedig zu. Nur in dringenden Fällen kann die Aufnahme derselben ausserhalb Venedig bei jedem Gerichte des Ortes stattfinden.

§. 64.

Sądownictwo polubowne, służące kapitanom portowym na mocy obowiązujących ustaw, pozostaje niezmiennem.

II. W postępowaniu wykonawczem.

§. 65.

O pierwszy stopień egzekucyi należy zawsze prosić w tych sądach, od których wyszedł wyrok w pierwszej instancyi, lub przed którym zawartą została ugoda, zdolna do egzekwowania. Jak dalece dalszych stopni egzekucyi żądać można będzie wprost u tego sądu, w którego okręgu egzekucya wykonaną być ma, o tem stanowi ustawa sądowa.

Pretury miejskie mają upoważnienie do przedsiębrania egzekucyi do ruchomości nie zaś do nieruchomości.

Względem wykonania egzekucyi przestrzegać należy przepisów §§. 9—11.

§. 66.

Na wykonanie wyroków sądów obcych, zezwalać może ten tylko trybunał prowincyonalny, w którego okręgu sądowym egzekucya przedsięwziętą być ma, o ile w ogólności rzeczone wyroki państw obcych według ustaw obowiązujących i traktatów w państwie austryackiem wykonanemi być mogą.

§. 67.

O rozstrzygnienie tej kwestyi, iż prawo egzekucyi ugasło przez czynności, które nastąpiły po wyroku lub po sądowej ugodzie, prosić może egzekwowany tylko w tym sądzie, który zezwolił na pierwszy stopień egzekucyi.

§. 68.

Prożba o tymczasowe wstrzymanie egzekucyi, wyniesioną być może w tym przypadku także przed ten sąd, który do uskutecznienia wykonania jest powołanym.

Tudzież skarga osoby trzeciej o zniesienie aktu egzekucyjnego, przez który mieni się być pokrzywdzoną w posiadaniu, we własności lub w innem prawie swojem, może być wyniesioną, według wyboru powoda albo przed sąd, który wydał wyrok, albo też przed sąd, który przedsięwziął akt egzekucyjny.

III. W postępowaniu konkursowem.

§. 69.

Konkurs otworzony będzie przeciw mieszkańcom tych miast, w których trybunał prowincyonalny ma siedzibę swoję, w tymże, przeciw osobom zaś w powszechności w tej preturze, w której okręgu zadłużony ma zwyczajne zamieszkanie swoje i rozciąga się na cały gdziekolwiekbądź będący majątek ruchomy, tudzież na nieruchomy, leżący w królestwie Lombardzko-Weneckiem.

W ważnych wypadkach krydalnych, na żądanie dłużnika lub wierzycieli, albo też

§. 64.

Die durch die bestehenden Gesetze den Hafen-Capitänen eingeräumte schiedsrichterliche Amtswirksamkeit soll durch dieses Gesetz keine Aenderung erleiden.

II. Im Vollstreckungs-Verfahren.

§. 65.

Der erste Grad der Execution ist stets bei demjenigen Richter anzusuchen, von welchem das Erkenntniss erster Instanz ergangen, oder bei welchem der zur Execution geeignete Vergleich geschlossen worden ist. In wieferne die weiteren Executionsgrade unmittelbar bei demjenigen Gerichte angesucht werden können, in dessen Bezirke die Execution vollzogen werden soll, bestimmt die Process-Ordnung.

Stadtpräturen sind zwar zur Vornahme der Mobilar-, nicht aber zu jener der Immobilar-Execution berechtiget.

In Ansehung des Vollzuges der Execution sind die Vorschriften der §§. 9—11 zu beobachten.

§. 66.

Der Vollzug der Erkenntnisse auswärtiger Gerichtsbehörden kann, sofern Erkenntnisse der Gerichte fremder Staaten nach den bestehenden Gesetzen und Staatsverträgen in dem österreichischen Staate überhaupt vollstreckbar sind, nur von demjenigen Provinzial-Tribunale bewilliget werden, in dessen Gerichtsbezirke die Execution vollzogen werden soll.

§. 67.

Um Entscheidung, dass das Executionsrecht durch Thatsachen, welche dem Erkenntnisse oder dem gerichtlichen Vergleiche nachgefolgt sind, erloschen sei, kann der Execut nur bei dem Gerichte einschreiten, welches den ersten Grad der Execution bewilliget hat.

§. 68.

Das Ansuchen um vorläufige Einstellung der Execution kann in diesem Falle auch bei jenem Gerichte angebracht werden, welches zur Vornahme der Vollstreckung berufen ist.

Auch die Klage eines Dritten wegen Aufhebung eines Executions-Actes, durch welchen er sich in seinem Besitze, Eigenthume oder in einem anderen Rechte gekränkt erachtet, kann nach der Wahl des Klägers entweder bei dem Erkenntnissgerichte, oder bei dem Gerichte, welches den Executions-Act vorgenommen hat, angebracht werden.

III. Im Concurs-Verfahren.

§. 69.

Der Concurs ist wider die Einwohner derjenigen Städte, in welchen ein Provinzial-Tribunal seinen Sitz hat, bei diesem letzteren, gegen andere Personen aber, in der Regel bei derjenigen Prätur zu eröffnen, in deren Sprengel der Verschuldete seinen ordentlichen Wohnsitz hat, und erstreckt sich stets auf das gesammte, wo immer befindliche bewegliche, und das im lombardisch-venetianischen Königreiche gelegene unbewegliche Vermögen desselben.

Für wichtige Cridafälle kann auf Ansuchen des Schuldners oder der Gläubiger oder auch, über Antrag der Unterbehörden, von dem Obergerichte das Provinzial-Tribunale, in

na wniosek władz niższych, przez sąd wyższy delegowanym być może do przeprowadzenia konkursu, ten trybunał prowincyonalny, w którego okręgu zadłużony zamieszkuje.

§. 70.

Jeżeli zadłużony, do którego majątku zewnątrz królestwa Lombardzko-Weneckiego konkurs otworzonym został, posiada w królestwie Lombardzko-Weneckiem dobra nieruchome, natenczas tamże do tychże dóbr osobny konkurs otworzony będzie.

Jeżeli dobra nieruchome, do których konkurs otworzony być ma, leżą pod różnemi sądami, wówczas rozstrzyga uprzedzające onegoż otworzenie.

§. 71.

Przeprowadzenie konkursu przeciw handlującym, fabrykantom i innym przez ustawę zarówno z nimi uważanym towarzystwom zarobkowym i towarzystwom na akcye, należy do sądu handlowego, jeżeli siedzibę swoję mają w obrębie tego sądu, oprócz tego zaś do tego senatu handlowego, w którego okręgu osiedli.

ROZDZIAŁ III.

O sądownictwie w sprawach niespornych.

§. 72.

O postępowaniu w sprawach spadkowych.

Do pertraktacyi spadków, powołana jest w powszechności pretura (także pretura miejska), w której okręgu zmarły miał zwyczajne zamieszkanie swoje.

§. 73.

Pertraktacya spadków, w których się znajdują dobra nieruchome w okręgu tych miast, w których trybunały prowincyonalne mają siedzibę swoję, należy do tego trybunału prowincyonalnego, w którego obrębie zmarły miał zwyczajne zamieszkanie swoje. Dla innych mas spadkowych, obejmujących w sobie znaczne posiadłości w dobrach lub innych majętnościach, może sąd wyższy na żądanie stron delegować trybunał prowincyonalny do zupełnego przeprowadzenia pertraktacyi spadkowej.

§. 74.

Jeżeli obywatel austryacki umarł za granicą, wówczas do pertraktacyi jego spadku powołaną jest pretura ostatniego zwyczajnego zamieszkania jego w kraju lub, gdyby tego zamieszkania dojść nie można, ta pretura lub trybunał prowincyonalny (§.73), w którego okręgu leżą dobra jego nieruchome w całości lub w największej części, a jeżeli posiadał tylko majątek ruchomy, ten sąd w którego okręgu się znajduje większa część onegoż. W przypadku wątpliwym, ten sąd jest właściwym, w którym się najpierwej rozpoczęła pertraktacya.

§. 75.

Jeżeli obywatel państwa obcego zmarł w państwie austryackiem, lub jeżeli tam zostawił majątek, wówczas pozostawić należy sądowi obcemu tak pertraktacyę spadku jako też rozstrzygnienie wszelkich sporów o prawo do spadku majątku ruchomego, jeżeli prawo wzajemności nie wymaga postępowania innego.

dessen Sprengel der Verschuldete seinen Wohnsitz hat, zur Verhandlung des Concurses delegirt werden.

§. 70.

Besitzt ein Verschuldeter, über dessen Vermögen der Concurs ausser dem lombardisch-venetianischen Königreiche eröffnet worden ist, im lombardisch-venetianischen Königreiche unbewegliche Güter, so muss über dieses unbewegliche Vermögen daselbst ein besonderer Concurs eröffnet werden.

Liegen die unbeweglichen Güter, über welche der Concurs zu eröffnen ist, unter verschiedenen Gerichten, so gibt die Zuvorkommung den Ausschlag.

§. 71.

Die Concursverhandlung über Handelsleute, Fabrikanten und die ihnen durch das Gesetz gleichgestellten Erwerbsgesellschaften und Actienvereine steht, wenn sie an Orten ihren Sitz haben, wo sich das Handelsgericht befindet, diesem Gerichte, ausser diesem Falle aber demjenigen Handels-Senate zu, in dessen Bezirke sie ansässig sind.

Drittes Hauptstück.

Von der Zuständigkeit des Richteramtes ausser Streitsachen.

§. 72.

Verlassenschafts-Abhandlung.

Zur Abhandlung von Verlassenschaften ist in der Regel die Prätur (auch Stadtprätur) berufen, in deren Bezirk der Verstorbene seinen ordentlichen Wohnsitz hatte.

§. 73.

Die Abhandlung von Verlassenschaften jedoch, in welchen sich unbewegliche Güter in dem Umkreise derjenigen Städte befinden, wo die Provinzial-Tribunale ihren Sitz haben, kommt demjenigen Provinzial-Tribunale zu, in dessen Bezirk der Verstorbene seinen ordentlichen Wohnsitz hatte. Für andere Verlassenschaften, welche einen bedeutenden Güter- oder anderen Vermögensbesitz in sich begreifen, kann auf Ansuchen der Parteien von dem Obergerichte ein Provinzial-Tribunal zur vollständigen Pflege der Verlassenschafts-Abhandlung delegirt werden.

§. 74.

Ist ein österreichischer Staatsbürger im Auslande gestorben, so kommt die Verlassenschafts-Abhandlung der Prätur seines letzten ordentlichen Wohnsitzes im Inlande, oder, wenn sich dieser nicht ausmitteln lässt, derjenigen Prätur oder demjenigen Provinzial-Tribunale (§. 73) zu, in dessen Sprengel sich seine unbeweglichen Güter ganz oder zum grössten Theile, und wenn er bloss bewegliches Vermögen besessen haben sollte, der grössere Theil des letzteren befindet. Im Zweifel entscheidet hierüber die Zuvorkommung.

§. 75.

Wenn ein fremder Staats-Angehöriger in dem österreichischen Staate gestorben ist, oder daselbst Vermögen zurückgelassen hat, so ist der auswärtigen Gerichtsbehörde in Ansehung des beweglichen Nachlasses des Verstorbenen, sofern nicht die Ausübung der Gegenseitigkeit ein anderes Verfahren nothwendig macht, sowohl die Erbschaftsverhandlung, als die Entscheidung über alle streitigen Erbrechts-Ansprüche zu überlassen.

Jak dalece odstąpić należy od powyższych postanowień co do spadków cudzoziemców, którzy obrali sobie już zwyczajne zamieszkanie swoje w państwie austryackiem, jeżeli wszystkie strony interesowane poddadzą się sądom i prawom austryackim; tudzież jak dalece sądy austryackie w każdym razie starać się winny o zabezpieczenie ruchomości i pism zmarłego, o zaspokojenie wierzycieli, którzy są poddanymi austryackimi, albo cudzoziemcami mieszkającymi w państwie tutejszem, równie jak o tymczasowe zabezpieczenie pretensyj dziedziców i zapisobierców, znajdujących się w krajach tutejszych, stanowią przepisy o postępowaniu spadkowem.

§. 76.

Co się tycze dóbr nieruchomych, leżących w państwie austryackiem i należących do masy spadkowej cudzoziemca, pertraktacya spadku należy zawsze do tej austryackiej pretury lub trybunału prowincyonalnego (§. 73), w którego okręgu dobra te nieruchome leżą, albo w całości albo w największej części, jeżeli z tem państwem, do którego zmarły należał, nie zachodzi inna umowa.

§. 77.

Jak postępować należy ze spadkami poddanych tureckich, zmarłych w państwie austryackiem, lub tych, którzy tam majątek pozostawili, o tem stanowią osobne przepisy.

§. 78.

Opieka i kuratela.

Do ustanowienia opiekuna lub kuratora i do sprawowania wszelkich czynności, należących z mocy ustawy do władzy opiekuńczej i kuratorskiej, powołaną jest z reguły pretura (także pretura miejska), pod której sądownictwo osobiste należy osoba małoletnia lub poruczona pieczy w sprawach spornych.

Jednakże ostateczne rozstrzygnienie co do rozporządzeń, wydanych przez pretury, mocą których z powodu obłąkania lub słabości umysłu, albo z powodu marnotrawstwa kuratela ma być ustanowioną lub znowu zniesioną, władza ojcowska lub opieka na czas małoletności przedłużoną, tudzież ostateczne załatwienie prośb o adopcyę, nakoniec pozwolenie sprzedaży rzeczy nieruchomych, należących do pupilów i osób pieczy poruczonych, przysłużać będzie tylko trybunałowi prowincyonalnemu, któremu z tego powodu rozprawy, w tej mierze przeprowadzone, przez pretury przedłożonemi być winny.

§. 79.

Jako władza opiekuńcza lub kuratorska nad dziećmi małoletniemi takich osób, w których masie spadkowej znajdują się dobra nieruchome w okręgu wyż wspomnionych miast głównych królestwa (§. 73), tudzież nad pupilami i poruczonymi pieczy, którzy sami takie dobra posiadają, lub nabywają, powołanym jest ten trybunał prowincyonalny, w którego okręgu ci mają prawne zamieszkanie swoje.

Dla innych spraw opiekuńczych i kuratorskich większej wagi, może mieć miejsce delegacya trybunału prowincyonalnego, jako władzy opiekuńczej lub kuratorskiej, jeżeli zachodzą warunki wspomnione w §. 73.

In wieferne hievon bei Verlassenschaften derjenigen Fremden, welche bereits ihren ordentlichen Wohnort in dem österreichischen Staate genommen haben, eine Ausnahme Platz greife, wenn alle Betheiligten sich den österreichischen Gerichten und Gesetzen unterwerfen, dann, in wiefern die österreichischen Gerichtsbehörden in jedem Falle für die Sicherheit der Effecten und Schriften des Verstorbenen, für die Befriedigung der Gläubiger, welche österreichische Unterthanen, oder hierlandes sich aufhaltende Fremde sind, und für die einstweilige Sicherstellung der Ansprüche der im Inlande befindlichen Erben und Vermächtnissnehmer zu sorgen haben, wird durch die Vorschriften über das Verfahren bei Verlassenschaftsabhandlungen bestimmt.

§. 76.

Rücksichtlich der in dem österreichischen Staate gelegenen unbeweglichen Güter, die zu dem Nachlasse eines Ausländers gehören, kommt die Verlassenschaftsabhandlung stets derjenigen Prätur oder demjenigen Provinzial-Tribunale (§. 73) zu, in deren Sprengel diese unbeweglichen Güter ganz oder ihrem grössten Theile nach gelegen sind, wenn nicht mit dem Staate, welchem der Verstorbene angehörte, eine andere Uebereinkunft getroffen worden ist.

§. 77.

Wie sich in Ansehung des Nachlasses türkischer Unterthanen zu benehmen ist, welche in dem österreichischen Staate gestorben sind, oder daselbst Vermögen zurückgelassen haben, wird durch besondere Vorschriften bestimmt.

§. 78.

Zur Bestellung des Vormundes oder Curators und zur Besorgung aller Geschäfte, welche der Vormundschafts- und Curatels-Behörde nach dem Gesetze obliegen, ist in der Regel die Prätur (auch Stadt-Prätur) berufen, deren persönlicher Gerichtsbarkeit der Minderjährige oder Pflegebefohlene in Streitsachen untersteht. Vormundschaft und Curatel.

Doch kommt die Entscheidung über jene Verfügungen der Präturen, durch welche wegen Wahn- oder Blödsinnes, oder wegen Verschwendung eine Curatel verhängt oder dieselbe wieder aufgehoben, die väterliche Gewalt oder Vormundschaft über die Zeit der Minderjährigkeit verlängert werden soll, dann die definitive Erledigung der Adoptionsgesuche, endlich die Genehmigung der Veräusserung unbeweglicher Sachen der Mündel und Pflegebefohlenen nur dem Provinzial-Tribunale zu, an welches daher die gepflogenen Verhandlungen von den Präturen zu diesem Behufe einzusenden sind.

§. 79.

Als Vormundschafts- oder Curatels-Behörden über die hinterlassenen Kinder von Personen, in deren Nachlasse sich unbewegliche Güter in dem Umkreise der obenerwähnten Hauptorte des Königreiches (§. 73) befinden, sowie über Mündel und Pflegebefohlene, welche Güter dieser Art besitzen oder erwerben, ist dasjenige Provinzial-Tribunal berufen, in dessen Sprengel sie ihren gesetzlichen Wohnsitz haben.

Für andere Vormundschafts- und Curatels-Angelegenheiten von grösserer Bedeutung kann unter Voraussetzung der im §. 73 erwähnten Bedingungen die Bestellung eines Provinzial-Tribunales als Vormundschafts- oder Curatels-Behörde im Wege der Delegation Platz greifen.

§. 80.

Ustanowienie kuratora dla pojedynczych sporów lub spraw, należy w miarę postanowień ustaw cywilnych i ustawy procesowej, do tego sądu, w którym sprawa wisi.

§. 81.

Sąd, który rozpoczął czynności swoje sądowe, jako władza opiekuńcza lub kuratorska, pozostanie sądem właściwym z wyjątkiem, wspomnionym w pierwszym ustępie §. 79, aż do ukończenia opieki lub kurateli, chociażby pupil lub poruczony pieczy tymczasem przeszedł pod zwierzchność sądu innego.

§. 82.

Separacya od stołu i łoża za wspólnem porozumieniem małżonków.

Do zezwolenia na separacyę od stołu i łoża, za wspólnem porozumieniem małżonków, powołaną jest ta pretura, której podlega małżonek.

Uwiadomienie o powtórnem połączeniu rozdzielonych małżonków, należy donieść temu sądowi, który zezwolił na rozdział proszących małżonków, lub który wydał wyrok w razie sporu w tym przedmiocie.

§. 83.

Dowód nastąpionej śmierci i uznanie kogo za zmarłego.

Jeżeli w celu rozwiązania małżeństwa prowadzonym być ma dowód przez świadków, iż brakujący małżonek rzeczywiście zmarł, albo jeżeli uzyskanem być ma uznanie go za zmarłego, wówczas postępowanie należy do trybunału prowincyonalnego, w którego okręgu małżonek pozostały ma zamieszkanie swoje.

Prożby o przypuszczenie dowodu przez świadków co do nastąpionej śmierci brakującego, lub też o uznanie go za zmarłego w innym celu, wynoszone być mają przed ten sąd, który jest powołanym do pertraktacyi spadku brakującego po zapadłym wyroku względem rzeczywiście nastąpionej śmierci jego, albo uznania go za zmarłego.

§. 84.

Sprawy fideikomisaryczne.

W sprawach niespornych, tyczących się fideikomisów, do których należy także pertraktacya majątku fideikomisarycznego po śmierci posiadaczy, oświadczenie, iż fideikomis wygasł i pozwolenie na rozwiązanie onegoż, postępować winien ten trybunał prowincyonalny, w którego okręgu dotychczasowa władza fideikomisaryczna miała siedzibę swoję.

Jeżeli związek fideikomisaryczny wygasł przez śmierć ostatniego posiadacza, wówczas władza spadkowa zmarłego, przeprowadzić winna pertraktacyę; lecz oświadczenie, odnoszące się do związku fideikomisarycznego, w tym względzie, iż fideikomis wygasł, należy, nawet w tym przypadku, gdy sąd fideikomisaryczny nie jest oraz władzą pertraktacyjną, do sądu fideikomisarycznego.

Przy utworzeniu nowych fideikomisów, jest właściwą władzą instancya osobista krajowa fundatora, do pertraktacyi spadku powołana, jeżeli w statucie fideikomisarycznym, zatwierdzonym przez Najjaśniejszego Pana, albo przez trybunał najwyższy sądowy nie jest oznaczonem, który sąd inny ma na przyszłość być instancyą fideikomisaryczną nowo utworzonego fideikomisu.

§. 80.

Die Bestellung eines Curators für einzelne Streitsachen oder Geschäfte kommt nach Massgabe der Bestimmungen des bürgerlichen Rechtes und der Process-Ordnung dem Gerichte zu, bei welchem die Verhandlung anhängig ist.

§. 81.

Das Gericht, welches seine Gerichtsbarkeit als Vormundschafts- oder Curatels-Behörde auszuüben angefangen hat, bleibt mit Ausnahme der im ersten Absatze des §. 79 erwähnten Fälle, bis zur Beendigung der Vormundschaft oder Curatel zuständig, wenn auch der Mündel oder Pflegebefohlene inzwischen unter die Gerichtsbarkeit eines anderen Gerichtes treten sollte.

§. 82.

Einverständliche Scheidung von Tisch und Bett.

Zur Bewilligung der einverständlichen Scheidung von Tisch und Bett ist diejenige Prätur berufen, deren Gerichtsbarkeit der Ehegatte unterworfen ist.

Die Anzeige der Wiedervereinigung geschiedener Ehegatten hat bei dem nämlichen Gerichte zu geschehen, welches die Scheidung auf Ansuchen der Ehegatten bewilliget, oder, im Falle eines Streites, darüber erkannt hat.

§. 83.

Beweis des erfolgten Todes und Todes-Erklärung.

Das Verfahren, wodurch zum Zwecke der Auflösung der Ehe ein Zeugenbeweis über den erfolgten Tod eines vermissten Ehegatten hergestellt, oder die Todes-Erklärung des Vermissten bewirkt werden soll, kommt demjenigen Provinzial-Tribunale zu, in dessen Sprengel der zurückgelassene Ehegatte seinen Wohnsitz hat.

Gesuche um Zulassung des Zeugenbeweises über den Tod eines Vermissten, oder um die Todes-Erklärung desselben zu anderen Zwecken, sind bei demjenigen Gerichte anzubringen, welches zur Verlassenschaftsabhandlung des Verschollenen nach erfolgtem Erkenntnisse über den Tod oder die Todes-Erklärung desselben berufen erscheint.

§. 84.

Fideicommiss-Angelegenheiten.

Bei Verhandlungen in nicht streitigen Fideicommiss-Angelegenheiten, wohin auch die Abhandlung des Fideicommissvermögens bei Todesfällen der Besitzer, die Erklärung über die erfolgte Erlöschung des Fideicommisses, und die Bewilligung zu dessen Auflösung gehört, hat dasjenige Provinzial-Tribunal einzuschreiten, in dessen Sprengel die bisherige Fideicommissbehörde ihren Sitz hatte.

Ist das Fideicommissband durch den Tod des letzten Besitzers erloschen, so hat zwar die Verlassenschaftsbehörde des Verstorbenen die Abhandlung zu pflegen, allein die auf das Fideicommissband bezügliche Erklärung, dass das Fideicommiss erloschen sei, steht auch in dem Falle, wo das Fideicommissgericht nicht zugleich Abhandlungsbehörde ist, dem Fideicommissgerichte zu.

Bei neu zu stiftenden Fideicommissen ist die zur Verlassenschaftsabhandlung berufene inländische Personal-Instanz des Stifters die competente Behörde, wenn nicht schon in dem Allerhöchst-genehmigten Fideicommiss-Statute, oder durch den obersten Gerichtshof bestimmt wird, welches andere Gericht für die Zukunft die Fideicommiss-Instanz des neuerrichteten Fideicommisses seyn soll.

§. 85.

Majoraty.

Względem majoratów, ufundowanych pod dawniejszym rządem włoskim, w myśl ustawy z d. 31 Września 1808 r. sądownictwo stosuje się do następujących prawideł:

a) Majoraty ufundowane przez rząd, bądź że takowe składają się z majątku nieruchomego, bądź na dotacyi rent, zapisanej na Monte lombardzko-weneckiem, albo z innych rzeczy ruchomych, podlegają sądownictwu trybunału prowincyonalnego w Medyolanie, który wykonywać będzie takowe w całym obrębie królestwa Lombardzko-Weneckiego; zatem do niego należy wydać orzeczenie w razie opróżnienia, kto do następstwa jest powołanym, i wystawić mu dekret przyznania jednakże dopiero wtedy, gdy równie rząd uznał jego prawo następstwa.

b) majoraty ufundowane przez osoby prywatne, składające się tylko z dotacyi rent, zapisanej na Monte lombardzko-weneckiem, lub z innego majątku ruchomego, należą także wyłącznie do sądownictwa trybunału prowincyalnego w Medyolanie.

Jeżeli się zaś składają z gruntów leżących, albo w części zaś z majątku nieruchomego, natenczas jurysdykcya, t. j. owa czynność urzędowa, która na mocy księgi ustaw cywilnych, służy pod względem fideikomisów familijnych, należy do tego trybunału prowincyonalnego, w którego obrębie położone są dobra nieruchome, lub największa część onychże.

Znosi się zatem odnoszące się do tego przedmiotu rozporządzenie ministeryalne z dnia 7 Marca 1850 (Nr. 83 dz. pr. p.).

§. 86.

Sprawy lennicze.

Jeżeli w spadku znajdują się lenności nadania cesarskiego bezpośredniego lub pośredniego, natenczas pertraktacya należy do tych sądów, które wyrokować mają w sprawach spornych co do tychże lenności, t. j. do trybunałów prowincyonalnych w Medyolanie i w Wenecyi (§. 39).

Przyznanie dóbr lennych tej osobie, która do następstwa w nich jest powołaną, nie może być pierwej dozwolonem, dopóki nie nastąpi nadanie lenności ze strony dworu lennego, lub przynajmniej dopóki nie będzie uznanem jego prawo następstwa ze strony tegoż.

§. 87.

Sprawy rzeczowe.

Wszelkie podania o uskutecznienie czynności urzędowych, wskazanych w §. 51, i odnoszących się do dóbr nieruchomych, należy wynosić przed sądy tamże wyrażone, chociaż zachodzą sprawy niesporne.

§. 88.

Sprawy handlowe i morskie niesporne.

W sprawach niespornych sądownictwa handlowego, właściwemi są dla całego królestwa Lombardzko-Weneckiego wyłącznie sądy handlowe (senaty handlowe), w sprawach zaś niespornych sądownictwa morskiego, właściwym jest wyłącznie sąd morski w Wenecyi dla całego królestwa Lombardzko-Weneckiego.

§. 85.

Majorate

In Bezug auf die, unter der früheren italienischen Regierung, im Sinne des Gesetzes vom 21. September 1808 gestifteten Majorate richtet sich die Gerichtsbarkeit nach folgenden Bestimmungen:

a) Majorate, welche vom Staate gestiftet sind, sie mögen in unbeweglichem Vermögen oder bloss in einer, auf dem lombardisch-venetianischen Monte inscribirten Renten-Dotation und in anderem beweglichen Vermögen bestehen, sind der Gerichtsbarkeit des Provinzial-Tribunales in Mailand unterworfen, welches dieselbe im Umfange des ganzen lombardisch-venetianischen Königreiches auszuüben und daher in Erledigungsfällen das Erkenntniss, wer zur Nachfolge berufen sei, zu schöpfen und an denselben das Einantwortungs-Decret, jedoch nicht früher zu erlassen hat, als bis das Nachfolgerecht auch von der Regierung anerkannt ist;

b) von Privaten gestiftete Majorate, welche bloss in einer, auf dem lombardisch-venetianischen Monte inscribirten Renten-Dotation und in anderem beweglichen Vermögen bestehen, sind ebenfalls ausschliesslich der Gerichtsbarkeit des Provinzial-Tribunales in Mailand unterworfen.

Bestehen sie aber in liegenden Gründen oder zum Theile in beweglichem, zum Theile in unbeweglichem Vermögen, so kommt die Jurisdiction, d. i. jene Amtswirksamkeit, welche, nach Vorschrift des bürgerlichen Gesetzbuches den Fideicommiss-Behörden, in Bezug auf Familien-Fideicommisse, zusteht, jenem Provinzial-Tribunale zu, in dessen Sprengel sich die unbeweglichen Güter befinden oder doch der grössere Theil derselben gelegen ist.

Die sich auf diesen Gegenstand beziehende Ministerial-Verordnung vom 7. März 1850 (Reichs-Gesetzblatt Nr. 83) wird daher ausser Wirksamkeit gesetzt.

§. 86.

Lehen-Angelegenheiten.

Befinden sich in einer Verlassenschaft Lehen von unmittelbarer oder mittelbarer landesfürstlicher Verleihung, so kommt auch hierüber die Abhandlung denjenigen Gerichten zu, welche in Streitsachen zu entscheiden haben, nämlich den Provinzial-Tribunalen zu Mailand und Venedig (§. 39).

Die Einantwortung der Lehengüter an den, zur Nachfolge in dieselben Berufenen darf jedoch nicht eher bewilliget werden, als bis die Belehnung desselben von Seite des Lehenhofes erfolgt, oder doch sein Successionsrecht von Seite des Letzteren anerkannt ist.

§. 87.

Real-Angelegenheiten.

Alle Gesuche, um Vornahme der im §. 51 bezeichneten, auf unbewegliche Güter sich beziehenden Amtshandlungen sind, auch wenn sie in nicht streitigen Angelegenheiten vorkommen, bei der daselbst bezeichneten Behörde anzubringen.

§. 88.

Nicht streitige Handels- und Seesachen.

In den Geschäften der nicht streitigen Handelsgerichtsbarkeit sind für das ganze lombardisch-venetianische Königreich ausschliessend die Handelsgerichte (Handels-Senate) und in den Geschäften der nicht streitigen Seegerichtsbarkeit ist ausschliesslich das Seegericht in Venedig für das lombardisch-venetianische Königreich zuständig.

§. 92.

Potwierdzenie dokumentów i przyjmowanie oświadczeń ostatniej woli.

Pretury, równie jak pretury miejskie, mogą bez ograniczenia przynależności na żądanie przedsiębrać legalizowanie podpisów, widymowanie odpisów i przyjmować rozporządzenia ostatniej woli.

ROZDZIAŁ IV.

O przynależności sądów w drugiej i trzeciej instancyi.

§. 93.

Odwołania się i zażalenia.

Odwołania się i zażalenia przeciw orzeczeniom wszystkich władz sądowych pierwszej instancyi tak w sprawach spornych jako też niespornych, rozstrzygane będą w drugiej instancyi przez sąd krajowy wyższy (sąd apelacyjny), w którego okręgu się znajdują, w trzeciej zaś instancyi przez najwyższy trybunał sądowy, o ile jeszcze dalsze odwołanie się prawnie miejsce mieć może.

TREŚĆ.

§. 89.

Bestätigungen von Urkunden und Aufnahme gerichtlicher Testamente.

Die Präturen, sowie auch die Stadt-Präturen, können ohne Beschränkung der Zuständigkeit auf Begehren die Legalisirung von Unterschriften, die Vidimirung von Abschriften und die gerichtliche Aufnahme letztwilliger Anordnungen vornehmen.

Viertes Hauptstück.

Von der Zuständigkeit der Gerichte in zweiter und dritter Instanz.

§. 90.

Berufungen und Beschwerden.

Ueber Berufungen und Beschwerden gegen die Entscheidungen aller Gerichtsbehörden erster Instanz sowohl in als ausser Streitsachen ist in zweiter Instanz von dem Obergerichte (Appellhof), in dessen Bezirk sie sich befinden, und in dritter Instanz, sofern noch ein weiterer Rechtszug gesetzlich zulässig ist, von dem obersten Gerichtshofe zu entscheiden.

Inhalt.